KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

PL ISSN 0514-0188

2025
OKTÓBER/
PAŹDZIERNIK

Č. 10 (807)/roč. 67
Cena 6,00 zł (8% VAT)

SVIATOK DYCHOVEJ HUDBY V PODVLKU

eprasa.pl 9323d9d293

V OKTÓBROVOM ČÍSLE NÁJDETE:

3-5 Slovenčina na spišských a oravských školách v školskom roku 2025/2026

Prinášame informácie o vyučovaní slovenského jazyka na základných školách na Spiši a Orave v školskom roku 2025/2026. Z nášho článku sa dozviete, koľkí žiaci majú záujem o slovenčinu a s akými výzvami sú oni i pedagógovia konfrontovaní.

6-7 Diamantový príbeh Žofie a Antona Fifanských

Tam, kde sa končí oravská obec Orávka, ba ešte trochu ďalej, až tam, kde sa týči drevená zvonica s výhľadom na Tatry, sa nachádza malebná samota Studienky, ktorá sa dnes nazýva Studžonkami. Úplne na konci tejto samoty je pekný domček s príkladným gazdovstvom a pílou, kde spoločne už šesťdesiat rokov nažívajú manželia Žofia a Anton Fifanskí. Viac o ich životnom príbehu si prečítate v našom článku.

8 Lesné zvieratká šité na mieru

9 Prekvapenie na deň chlapcov v Kacvíne

10 Horčičné zrnko

11 Krátko zo Spiša a Oravy

12-16 Korkošovci – rodina z Čiernej Hory, ktorá zanechala nezmazateľnú stopu v slovenskom i svetovom umení I.

V tomto roku si pripomíname okrúhle výročie narodenia dvoch členov jednej z najtalentovanejších slovenských rodín v dejinách, ktorá má svoje korene v severospišskej obci Čierna Hora. Z jej radov pochádza sedemnásť významných slovenských umelcov, pričom každý z nich obohatil kultúru ako takú unikátnym spôsobom ponímania sveta – od úžitkového cez naivné až k abstraktnému a konceptuálnemu umeniu, od plátna a látky, cez drevo a kovy až po performácie a digitálne umenie, od regionálnych, slovenských motívov až po individuálne poňatie univerza.

17-19 Krátko zo Spiša a Oravy

20-23 Sviatok dychovej hudby v Podvlku

Počas prvej septembrovej nedele sa v oravskej obci Podvlk rozozvučali tóny dychových nástrojov a roztancovali mažoretky. Pekné počasie, dobrá zábava, vôňa chutného jedla a priateľské stretnutia krajanov i hudobníkov – aj tak by sa dal stručne charakterizovať XLIII. ročník Prehliadky krajanských dychových hudieb, v priebehu ktorého sa predstavilo deväť dychových orchestrov a dva mažoretkové súbory zo Spiša, Oravy i Slovenska.

24-25 Z diania na Slovensku

26-27 Poviedka na voľnú chvíľu

28 Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

29 Zápisník včelára – október

Na obálke: Záber z koncertu dychovej hudby z Nižných Lápš, ktorá hra pod taktovkou H. Kalafuta, počas Prehliadky krajanských dychoviek v Podvlku. Foto: A. Jendžejčíková. Grafická úprava: E. Koziołová.

eprasa.pl 9323d9d293

Nulťáci, prváci a druháci zo základnej školy v Novej Belej

Slovenčina na spišských a oravských školách

v školskom roku 2025/2026

autor | Milica Majeriková-Molitoris
foto | A. Sołtys, M. Bryja, H. Milaniak, Z. Brawiak, D. Moś, G. Kozak

September je už za nami a žiaci i učitelia majú tak za sebou prvý mesiac školského roku 2025/2026. I v ňom sa na siedmich základných školách na Spiši a Orave otvorili triedy, v rámci ktorých prebieha tri hodiny týždenne vyučovanie slovenského jazyka. Na túto výučbu rodičia zapísali celkovo 219 detí.

Oproti minulému roku ide o vzrast o takmer 10%, a čo je potešujúce celkovo vzrástol aj počet žiakov, ktorí nastúpili do prvého ročníka. Pozitívne sa v tomto smere rozvíjajú najmä základné školy v Jurgove, Nedeci, Krempachoch a Novej Belej. Pomerne stabilné čísla si udržuje taktiež základná škola v Kacvíne a slovenčina sa ešte udržala aj vo Vyšných Lapšoch. Na druhej strane, rodičia už niekoľko rokov nezapisujú ďalšie deti v základnej škole v Podvlku, kde hrozí že o dva roky vyučovanie celkom zanikne.

Najpočetnejšia trieda, v ktorej sa deti učia slovenčinu na Základnej škole v Nedeci je 3.B

Apelujeme teda na rodičov i starých rodičov, aby využili túto možnosť, keďže po zániku vyučovania je omnoho ťažšie ho znovu obnoviť. Vidíme to na príklade základnej školy vo Veľkej Lipnici i na lýceu v Jablonke, kde študenti majú možnosť zapísať sa na anglický, nemecký a dokonca i taliansky jazyk, ale jazyk zakladateľov školy študovať umožnené nie je. Nejde pritom o nezáujem žiakov, ale dôvodom má byť chýbajúci pedagóg.

Dávame tiež do pozornosti nariadenie ministra školstva Poľskej republiky z 13. júna tohto roku, na základe ktorého si žiaci siedmeho a ôsmeho ročníka môžu zvoliť namiesto druhého cudzieho jazyka jazyk slovenský. V prípade, že máte o takéto riešenie záujem, žiadosť o oslobodenie od vyučovania druhého svetového jazyka je potrebné podať najneskôr do 31. marca školského roku, ktorý predchádza školský rok, na ktorý sa žiadosť podáva.

Z hľadiska zabezpečenia nový školský rok opätovne začal bez príslušných učebníc, ktoré by boli schválené i povolené oficiálnymi orgánmi Poľskej republiky, hoci poľská strana sa k ich vydaniu zaviazala a dokonca vykazuje, že takéto učebnice poskytuje. Vďaka podpore Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí sa Spolku Slovákov v Poľsku podarilo opätovne zabezpečiť pracovné zošity pre 1. až 8. ročník základnej školy, ktoré slúžia ako

Piatačky a šiestak na Základnej škole v Novej Belej

eprasa.pl 9323d9d293

Šiestaci na Základnej škole v Jurgove sa učia nové slovíčka prostredníctvom pexesa

Prváci na vyučovaní slovenského jazyka na Základnej škole v Jurgove

pomocné materiály. S čiastočnou finančnou podporou predmetného úradu sme zabezpečili aj detské časopisy v slovenskom jazyku, ktoré posielame na všetky relevantné školy i pexesá zobrazujúce ovocie a zeleninu v slovenskom i poľskom jazyku. V tomto roku sa nám s podporou Ministerstva školstva Poľskej republiky podarila tiež reedícia *Zlatého kľúčika*, ktorý možno využívať pri vyučovaní na nižšom stupni.

Dlhodobo neriešený ostáva tiež problém učebných plánov, programov a osnov, ktoré sú zastarané, neaktuálne a neprispôsobené zmenám po školských reformách. Neexistuje ani metodik pre slovenský jazyk, školenia učiteľov, súťaže, exkurzie, výlety, či iné aktivity pre žiakov, ktoré by boli organizované poľskou stranou. V tomto smere v značnej miere nahrádza štát i samosprávu náš Spolok Slovákov v Poľsku.

V spolupráci s ďalšími slovenskými štátnymi a vzdelávacími inštitúciami aj tomto roku plánujeme zorganizovať metodické školenia pre učiteľov v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej, poznávacie výlety pre žiakov na Slovensko, letné tábory pre žiakov na Slovensku, ako aj tri súťaže – vedomostnú, recitačnú a výtvarnú.

Základná škola v Jurgove

Najviac žiakov prejavuje záujem o vyučovanie slovenského jazyka už tradične na základnej škole v Jurgove, kde ich počet v tomto roku stúpol takmer o 20% na 80, čo je 55% žiakov celej školy. Do prvého ročníka sa pritom na slovenčinu zapísalo až 17 detí. V druhej triede pokračujú štyria, v tretej jedenásti, vo štvrtej siedmi žiaci a v piatom ročníku sa učí slovenčinu celá 5.B trieda, teda štrnásť detí. V šiestej triede je ich osem, v siedmej trinásť a v ôsmej šesť.

Na Základnej škole v Jurgove sa slovenský jazyk učí celá 5.B trieda

Vyučovanie slovenského jazyka tu prebieha pod odborným dohľadom skúsenej pani učiteľky Anny Šoltýsovej. Na hodinách so žiakmi využíva pomocné učebnice zo Slovenska i slovenské detské časopisy. Uvítali by tiež filmy so slovenským dabingom a edukačné hry, ako aj všetko, čo umožňuje kontakt so živým jazykom, teda výlety, divadlá, školenia pre učiteľov, či stretnutia na výmenu skúseností.

Najväčší problém vidí v neaktuálnom programe výučby slovenského jazyka a v neuznávaní školským úradom súťaží zo slovenského jazyka, na ktoré žiakov každoročne pripravuje.

Nedeca

Na Základnej škole v Nedeci vyučovanie slovenského jazyka navštevuje 44 žiakov. Do nultej triedy nastúpilo jedno dievčatko a do prvej sa zapísalo sedem žiakov. Rovnaký počet sa učí slovenčinu aj v druhom ročníku a dvojnásobok v dvoch tretích triedach. V štvrtej a siedmej triede sú traja žiaci a v šiestej deväť, pričom jeden dochádza z neďalekého Fridmana.

Do tajov slovenského jazyka deti uvádza pani učiteľka Halina Milaniaková. Spoločne sa tešia na výlety, exkurzie a letné tábory, počas ktorých budú môcť spoznávať Slovensko.

V prvom ročníku na Základnej škole v Nedeci

Slovenčinári na Základnej škole v Nedeci v 4. a 6. triede

eprasa.pl 9323d90

Žiaci 2. a 3. ročníka zo Základnej školy v Krempachoch

Na hodinách slovenčiny na základnej škole v Kacvíne

Základná škola v Krempachoch

Na Základnej škole v Krempachoch sa na slovenský jazyk zapísalo 43 detí, z toho päť do nultého ročníka, po šesť do prvej a druhej triedy, deväť do tretej, jeden do štvrtej, dvaja do piatej, po päť do šiestej a siedmej a štyria do ôsmej triedy. Slovenčinu sa učia pod vedením pána učiteľa Mareka Bryju. Ten okrem samotného vyučovania pre nich každoročne pripravuje aj zaujímavé projekty, v rámci ktorých navštevujú a poznávajú rôzne kúty Slovenska, slovenskú kultúru, tradície, či gastronómiu. Deti sa na tieto projekty veľmi tešia a už začiatkom septembra sa zaujímajú tiež o možnosti výletov a letných táborov, ktoré organizuje Spolok Slovákov Poľsku s čiastočnou podporou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Za veľmi prínosné by považovali obnovenie lyžiarskeho výcviku na Slovensku počas zimy, ktorý mal v minulosti veľký úspech medzi žiakmi a prispieval k ešte väčšiemu prepojeniu s krajinou ich predkov.

Na hodinách sa učia z pomocných učebníc a pracovných zošitov zo Slovenska i z niektorých starších, ktoré znovu vytlačil Spolok Slovákov v Poľsku. Toto riešenie však považujú za nedostatočné a bolo by potrebné systematické zabezpečenie didaktických materiálov pre všetky ročníky.

Základná škola v Novej Belej

Na Základnej škole v Novej Belej sa v tomto roku slovenský jazyk učí 30 žiakov. V nultej triede jeden, v prvej šiesti, druhej jeden, tretej siedmi, štvrtej štyroch, piatej dvaja, šiestej jeden, siedmej a ôsmej po štyria. Jazyk si osvojujú pod vedením dvoch učiteliek – Žofie Brawiakovej a Beáty Florczykovej, ktoré ich každoročne pripravujú aj na vedomostnú a recitačnú súťaž. Deti sa už teraz tešia na výlety a letné tábory na Slovensku, kde si budú môcť overiť ako dobre sa slovenčinu naučili a lepšie spoznať vlasť svojich predkov.

Tretiaci a štvrtáci na Základnej škole v Novej Belej s pomocnými učebnicami zo Slovenska

Základná škola v Kacvíne

Na Základnej škole v Kacvíne boli vytvorené dve skupiny žiakov. V mladšej skupine je osem detí z prvého až tretieho ročníka a v staršej sedem žiakov zo štvrtej, piatej a ôsmej triedy. Celkovo teda na škole navštevuje vyučovanie slovenského jazyka 15 žiakov. Vyučovanie na začiatku školského roku prevzala pani učiteľka Halina Milaniaková, a to do času, kým sa nevráti pani učiteľka Alžbeta Górová. Žiaci sa pod vedením svojich pedagógov každoročne zapájajú do všetkých našich súťaží, pričom pracujú tiež s našim časopisom Život.

Na vyučovaní v Kacvíne a vo Vyšných Lapšoch

Základná škola vo Vyšných Lapšoch

Vo Vyšných Lapšoch sa v tomto roku na Základnej škole vyučuje slovenský jazyk v troch triedach – štvrtej, piatej a šiestej, v ktorých sa zapísalo po jednom žiakovi. Vyučovanie prebieha pod vedením pani učiteľky Doroty Mošovej.

Základná škola č. 2 v Podvlku

Na Orave sa slovenčina vyučuje už len v jedinej Základnej škole č. 2 v Podvlku, kde sa už šesť rokov nezapísali žiadni noví žiaci. Pod vedením pani učiteľky Grażyny Kozakovej je tak momentálne vytvorená jedna skupina, v ktorej sú štyria žiaci, traja siedmaci a jeden ôsmak. ■

Žiaci slovenského jazyka na Základnej škole v Podvlku

eprasa.pl 9323d9d293

Miestna časť Orávky – Studienky sú šesťdesiatročným domovom manželov Fifanských

Diamantový príbeh
Žofie a Antona Fifanských

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Tam, kde sa končí oravská obec Orávka, ba ešte trochu ďalej, až tam, kde sa týči drevená zvonica s výhľadom na Tatry, sa nachádza malebná samota Studienky, ktorá sa dnes nazýva Studžonkami. Úplne na konci tejto samoty je pekný domček s príkladným gazdovstvom a pílou, kde spoločne už šesťdesiat rokov nažívajú manželia Žofia a Anton Fifanskí.

Svoje „áno“ si povedali 2. augusta 1965 v kostole sv. Jakuba Apoštola v Pekelníku, keďže Žofia pochádza z tejto neďalekej obce. Narodila sa tu v slovenskej rodine Andreja a Márie Pekelníckych, v zložitých povojnových časoch, 8. júla 1946. Mamičkina mama pochádzala z Danielok a oteckova z Hladovky. Spomína si, že staršia sestra mala krstnú mamu v Hladovke a tá mala dcéru v tých istých rokoch ako ona. Občas ju teda brávala k sebe. Potom však prišla zmena hranice, Pekelník pripadol do Poľska a sestra ostala na Slovensku.

Rodičia, ako väčšina Oravcov v tom čase dúfali, že hranica sa ešte zmení a celá Orava pripadne späť k Slovensku. Ale nestalo sa tak, a keďže Oravcov na Slovensko nechceli púšťať, sestra ostala žiť v Hladovke dlhšiu dobu. Nakoniec sa otec rozhodol ísť po ňu počas jednej zimnej noci, keď predpokladal, že vojaci nebudú až tak úporne strážiť. Podarilo sa mu nepozorovane prekročiť zelenú hranicu a na pleciach niesol sestru domov. V zime a vetre dorazil do Pekelníka na križovatku, kde už padal od zimy a vyčerpania. Svoj vzácny, ale ťažký náklad, nevládal už ďalej niesť. Zabúchal preto na prvé dvere, kde mu pomohli susedia. Žofia si spomína, že sestra po príchode hovorila pekne po slovensky a mamu už nepoznala. Dlho si myslela, že jej mamou je krstná.

Okrem tejto sestry mala Žofia ešte dvoch ďalších súrodencov, sestru a brata. Keďže rodičia boli Slováci, chodila ako drvivá väčšina detí v Pekelníku v tom čase do slovenskej školy, najskôr pri kostole, potom na križovatke. Ani jedna z týchto škôl už dnes nestojí. Celé vyučovanie, okrem poľského jazyka, prebiehalo v slovenčine. Učiteľov mala zo Slovenska, ale tiež z miestnej formujúcej sa slovenskej inteligencie. Medzi jej pedagógmi bola napríklad aj jedna zo zakladateliek a dlhoročná aktívna činovníčka slovenského spolku v Poľsku, maliarka Lýdia Mšalová z Hornej Zubrice.

Ako hovorí isté latinské príslovie „nomen omen“, teda meno nielen pomenúva, ale istým spôsobom aj predurčuje a vyjadruje akúsi charakteristickú vlastnosť svojho nositeľa. U pani Žofie to platí celkom výstižne. Jej meno pochádza z gréckeho „sophia“, čo znamená múdrosť. Školu mala rada a učila sa veľmi dobre. Vychodila sedem tried, pričom na vysvedčení mala vždy len najlepšie známky. Učitelia ju chválili a odporúčali na ďalšie štúdium, ale na Orave sa žilo v tých časoch veľmi ťažko a musela začať pracovať. Pamätá si, keď začiatkom septembra videla pri pasení kráv ako idú deti po ceste do školy, veľmi plakala a najradšej by sa rozbehla za nimi. To ale nebolo možné...

Po skončení školy nastúpila hneď do práce v Krakove a v šestnástich rokoch sa zamestnala v obuvníckom kombináte v Novom Targu, kde pracovala tri roky, až kým nestretla Antona a nevydala sa.

Anton je rodákom zo Studienok, kde uzrel svetlo sveta 27. februára 1940 v slovenskej rodine Ignáca a Márie Fifanských. Jeho mamička bola rodená Jurčáková a Jurčákovci patrili k zakladateľom Spolku Slovákov v Orávke. Rov-

eprasa.pl 9323d9d293

nako ako Žofia mal troch súrodencov – dve sestry a jedného brata. Na povojnové časy si spomína letmo, najmä na ruských vojakov, ktorí bývali u susedov. Chodili aj k ním za dievčatami a nejaké drobné darčeky sa vtedy ušli aj jemu.

Do školy nastúpil až keď bola zriadená slovenská škola, pričom ju navštevoval šesť rokov. Následne, ako to bolo na Orave zvykom, pracoval doma na gazdovstve. Potom sa však vybral „do sveta“, konkrétne na Sliezsko, až k nemecko-česko-poľskej hranici, kde sa zamestnal pri výstavbe ciest. A aj keď sa to zdá nepravdepodobné, práve práca na Sliezsku ho priviedla k Žofii do Pekelníka.

Počas výstavby ciest sa totiž zoznámil s jedným Oravcom z Pekelníka a ten ho zavolal ku nim do obce na páračky. Tie boli v tom čase jednou z mála možností, kde sa mládež mohla zabaviť. V bielej izbe sa páralo, v kuchyni sa hralo, spievalo, tancovalo a hostilo. Hostina bola pritom veľmi skromná – na stôl sa položil nôž a chlieb, z ktorého si každý ukrajoval.

No a práve na týchto páračkách sa Anton zoznámil so Žofiou. Hneď mu padla do oka a do Pekelníka chodil za ňou peši. A keďže jej taktiež nebol ľahostajný, čoskoro bola svadba. Žofia sa nasťahovala k Antonovi na Studienky, a tak sa začal pekný šesťdesiatročný príbeh ich manželstva. Počas neho zveľadili zverené gazdovstvo, postavili nový dom a priviedli na svet päť zdravých a šikovných detí.

Anton spočiatku ešte pracoval mimo domu, no potom sa vrátil na gazdovstvo. Manželia Fifanskí mali veľké hospodárstvo, chovali býky, kravy i prasatá, na podhorských políčkach pestovali obilie, zemiaky, sušili seno a robili všetko to, čo bolo pri gazdovaní potrebné. Za dobré hospodárenie, boli aj odmenení a v osemdesiatych rokoch minulého storočia im pridelili auto. Bolo to vôbec prvé auto na Studienkach a tretie v celej Orávke, kde okrem nich mal auto už len kňaz a miestna píla. Menšiu pílu si napokon postavili aj oni. Svojho času tiež viedli jediný obchod, v ktorom sa dalo na Studienkach nakúpiť.

Dnes si už užívajú zaslúžený odpočinok. Žofia má ešte svoju záhradku a záľubu v háčkovaní. V jej domácnosti je množstvo krásnych vecí, ktoré urobila vlastnými rukami – obrusy, obrúsky, lampy, ba dokonca aj vianočné ozdoby sú háčkované. Všetko sú to také malé umelecké diela.

Anton a Žofia Fifanskí kráčajú spolu životom už 60 rokov

K hodnotám, na ktorých Antonovi a Žofii záleží, patrí aj ich slovenský pôvod, preto už dlhé roky kolportujú v Orávke krajanský časopis Život

Zo stajne počuť ešte niekoľko kravičiek, o ktoré sa stará jedna z ich dcér. Býva neďaleko na Studienkach, podobne ako ďalšie dve dcéry. Syn sa oženil v Jablonke, a iba jedna dcéra opustila rodnú Oravu, zato ale odišla až do ďalekej Ameriky. Na rodinných oslavách Fifanských však býva vždy veselo, keďže okrem piatich detí, majú i šestnásť vnukov a desať pravnukov.

K hodnotám, na ktorých Antonovi a Žofii vždy záležalo, patrí aj ich slovenský pôvod. K Spolku Slovákov mali obaja blízko od mladosti. Ako sme už spomínali, Jurčákovci boli jeho zakladateľmi v Orávke, Žofiin otecko Andrej Pekelnícky zas v Pekelníku. Obaja manželia dodnes patria k verným čitateľom Života i medzi aktívnych členov našej krajanskej organizácie. Žofia pôsobí v Ústrednom výbore Spolku Slovákov v Poľsku, je predsedníčkou miestnej skupiny v Orávke, kde aj roznáša časopis Život. Počet jeho odberateľov sa za jej pôsobenia zvýšil niekoľkonásobne. Na moju otázku, čo by odkázali mladým ľuďom zo slovenských rodín odpovedajú, aby nezabúdali na svoje korene, vedeli kým sú a kým boli ich predkovia a postarali sa o to, aby slovenské dedičstvo v Poľsku nezaniklo.

Z rozprávania Antona i Žofie cítiť, že prežili spolu pekných šesťdesiat rokov. Prajeme im ešte veľa spoločných chvíľ prežitých v zdraví, láske, pokoji a v kruhu ich veľkej rodiny. Nech je váš dom na Studienkach aj naďalej naplnený takou úžasnou pozitívnou energiou a vôňou poctivej práce, ktorá je svedectvom vášho života, lásky, oravskej krásy a oddanosti rodine i vašim slovenským koreňom. ■

eprasa.pl 9323d9d293

Lesné zvieratká šité na mieru

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | Paulina Zarębczan

Jesenné tvorivé dielne v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej sa niesli v znamení pestrých farieb prírody a jej obyvateľov. Ich účastníci na základe pozorovania ďalšieho ročného obdobia dospeli k záveru, že jeseň je krásna a má svoje čaro v pestrofarebnosti. Zahaľuje prírodu do pekného zlatého koberca a jej obyvatelia sa pripravujú na zimné obdobie, zbierajú obživu a pripravujú svoje sídla na zimný spánok. Niektorí spomedzi nich, ako napríklad vtáci, sa zhromažďujú a odlietajú do teplých krajín.

Deťom sa páčili zvieratká a preto sa rozhodli ušiť si vlastnoručne niektoré z nich. Každý si zvolil zvieratko, ktoré sa mu najviac páči. Pripravené materiály vedúcou im poslúžili na to, aby si vytvorili svoje obľúbené zvieratko. V ruke s ihlou, nitkou a kúskami materiálov sa hrali na krajčírov. S radosťou si šili svoje vlastné plyšové hračky, ktoré im budú robiť spoločnosť každý deň. Zošívanie sa im vcelku darilo. Keď už ušili zvieratko, jeho trup naplnili vatou, zašili zvyšnú časť materiálu a lesné zvieratko bolo hotové. Hrdo prezentovali svoje výtvory vedúcej Pauline Zarębczanovej, ktorá sa netajila obdivom pre ich schopnosti. Bola to pre účastníkov príležitosť naučiť sa zaobchádzať s ihlou a niťou, ako aj zošívať materiál, čo sa im zíde v každodenných úlohách. Niektorí už skôr niečo zošívali, ale väčšina sa s tým stretla po prvýkrát a celkovo sa im to páčilo. Každý účastník si vyhotovené zvieratko odniesol domov, kde mu bude robiť spoločnosť. A súčasne sa pochválil doma svojou šikovnosťou a zručnosťou.

Takéto kreatívne dielne prinášajú nielen nové zručnosti deťom, ale ich učia ostražitosti pri práci s novými predmetmi ako je ihla a nožnice. Popri práci sa deti naučili aj nové slová a v rámci rozptýlenia mali pohybové aktivity a hudbu. Nákup materiálov na tvorivé dielne je možný aj vďaka podpore získanej z Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. ■

eprasa.pl 9323d9d293

Prekvapenie na deň chlapcov v Kacvíne

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | Daniela Radecka

Každý sviatok je príležitosťou vytvoriť niečo neobyčajné a pekné. Stačí dobrý nápad, informácia a veľa dobrej nálady, ktorá ovládne všetkých prítomných. Tvorivé dielne sú priam stvorené na to, aby takéto nápady medzi deťmi dostávali reálnu podobu. Dobré návrhy priťahujú ich pozornosť vďaka zaujímavým témam, rôznorodosti, neopakovateľným úlohám a dobrej zábave. V tomto duchu sa nesú aj tvorivé dielne organizované pre deti v Slovenskom dome v Kacvíne, ktoré sa rozhodli venovať chlapcom a ich sviatku.

Deti rade prichádzajú a trávia svoj čas spoločne, zdokonaľujúc si pritom svoje zručnosti a učia sa slovenské slovíčka z rozličných oblastí, pesničky a rečňovanky. Na každé dielne netrpezlivo čakajú a sú zvedavé, čím ich vedúca Daniela Radecká tentoraz prekvapí.

V rámci tvorivých dielní v septembri v Slovenskom dome v Kacvíne pripravovali papierové či plastové poháre so sladkým prekvapením na deň chlapcov, ktorý sa v Poľsku slávi 30. septembra. Účastníkom sa veľmi páčil nápad a pustili sa do jeho realizácie. Z papiera si vystrihovali predlohy, povyberali si ozdoby, skrášľovali svoje výtvory ako vedeli najlepšie. Sladké prekvapenia, ktoré vznikli ich pričinením, poputovali do rúk rovesníkov, spoluúčastníkov dielní a spolužiakov. Boli to milé prekvapenia pre obdarovaných, keďže s nimi nerátali.

Pri tvorivej práci vládla výborná atmosféra. V tejto veselej nálade pokračujú v ďalších dielňach, ktoré prebiehajú každý týždeň v priestoroch Slovenského domu v Kacvíne, čomu sa tešia aj rodičia, keďže ich deti majú zmysluplne naplnený voľný čas, sú v skupine rovesníkov, rozvíjajú svoje zručnosti a učia sa pritom nové a osožné veci, ktoré využívajú aj v škole. Rodičia vyjadrujú poďakovanie vedúcej za jej ústretovosť i trpezlivosť, ako aj Spolku Slovákov za vytvorenie priestoru pre deti a mládež, kde našli svoju miestenku a môžu realizovať svoje záujmy.

Podľa slov Daniely Radeckej, tvorivé dielne ponúkajú priestor pre rozptýlenie, oddych vo voľnom čase. Spoločné stretnutia sú pre deti aktívne stráveným časom, kde si osvoja niečo nové, rozvíjajú svoju tvorivosť a stretávajú sa s novou slovenskou slovnou zásobou, z ktorej si vždy niečo odnesú. Naučili sa nielen pracovať v skupine, ale aj to, že popri tvorivosti je potrebné starať sa o svoje pracovné miesto, čiže ho mať upratané, vyčistené, aby aj na druhý krát bolo, kde skúšať svoje sily s novými výzvami.

Činnosť Slovenského domu v Kacvíne je v nejakej časti realizovaná vďaka podpore z grantu Ministerstva vnútra a administratívy PR. ■

eprasa.pl 9323d9d293

Horčičné zrnko

Pripravil:
Mons. prof. ThDr. Ján Duda, PhD.

PANE, DAJ NÁM VAČŠIU VIERU

27. nedeľa v cezročnom období – 5.10.2025

Biblické súradnice: Hab 1,2-3; 2,2-4. Ž 95. 2 Tim 1,6-8. 13-14.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: „Apoštoli povedal Pánovi: Daj nám väčšiu vieru“ (Lk 17,5). Viera je poznanie. Nie je to dokonalé poznanie, ale je to poznanie. Ak by to nebolo poznanie, netúžili by sme po nebi, po Bohu. Lebo sa nedá chcieť a túžiť po tom, čo nepoznáme (sv. Augustín). Môže to byť z ohlasovania (apoštol Pavol) alebo to môže byť z vlastnej skúsenosti (Peter Seewald). Viera je spôsob, v ktorom počujeme za slovami osobu, za hudbou vidíme hudobníka (Marek Vácha). Vidíme krásu a za ňou vidíme umelca, ktorý túto krásu vytvoril. Viera je aj záväzok. Ak uveríš Bohu, už si morálne povinný ho nasledovať, budovať s ním vzťah. Je to niečo ako manželský zväzok. Viera ťa už zaväzuje.

VĎAČNOSŤ – KDE SI?

28. nedeľa v cezročnom období – 12.10.2025

Biblické súradnice: 2 Kr 5,14-17; Ž 98; 2 Tim 2,8-13; Lk 17,11-19.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Ježiš uzdravil desať malomocných, ale iba jeden sa vrátil, aby sa mu poďakoval. Vďačnosť nie je silnou stránkou človeka. Podľa podobenstva je to desať ku jednej. Kresťania by mali byť príkladom vďačnosti. Ježiš nás vykúpil, keď sme boli hriešnikmi. Vieme mu byť za to vďační? Spôsob našej vďačnosti je to, že velebíme/chválime Boha. Uzdravený ďakoval Ježišovi tým, že „veľkým hlasom velebil Boha“. To znamená, že neďakujeme iba človeku, ktorý nám pomohol, ale ďakujeme aj Bohu, že nám poslal do cesty takého človeka, ktorý nám pomohol. Kresťania by mali byť príkladom správne vyjadrenej vďačnosti. Ďakujeme velebením Bohu a slovom ďakujem človeku.

BIBLICKÝ SUDCA

29. nedeľa v cezročnom období – 19.10.2025

Biblické súradnice: Ex 17,8-13; Ž 121; 2 Tim 3,14-4,2; Lk 18,1-8.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Biblický sudca bol „muž, ktorý sa Boha nebál a ľudí nehanbil“. Keď sa ani Boha nebál, nebál sa ani ľudí. A ak sa ľudí nehanbil, pravdepodobne sa nehanbil ani pred Bohom. To sú skutočne cynické vlastnosti. Zrejme sudca trestal cynicky a bez zľutovania. Ale je tu niečo, čoho sa obával: je to urážka. Zakladateľ modernej politickej vedy Talian Nicola Macchiavelli vo svojom diele Vladár (Il princípe) povedal: „Veľmi sa mýli ten (vladár), ktorý si myslí, že pre terajšie dobrodenia, ľud zabudne na bývalé urážky“. Zoberme si z toho ponaučenie: vyhýbajme sa osobným urážkam, neurážajme iných ľudí. Vedzme, že urážky sa odpúšťajú veľmi ťažko. Nerobme si z ľudí okolo seba nepriateľov tým, že ich budeme ponižovať a urážať. Všetci máme svoju dôstojnosť, na ktorú si siahnuť nedáme.

MODLITBA FARIZEJA A MÝTNIKA

30. nedeľa v cezročnom období – 26.10.2025

Biblické súradnice: Sir 35,15-17. 20-21; Ž 34; 2 Tim 4,6-8. 16-18; Lk 18,9-14.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Keď pristupujeme k sviatosti zmierenia, najprv si potrebujeme vykonať spytovanie svedomia, skrátka ak chceme pozdvihnúť „oči k Bohu“, najprv sa potrebujeme pozrieť do seba, do svojho vnútra, aby sme videli, čo tam nájdeme. Až potom sa dostaneme do toho správneho postoja pred Bohom: ak zistíme v sebe samom, že sme hriešnikmi, možno sa budeme aj my biť v prsia a volať k Bohu: „Pane, zmiluj sa nado mnou, lebo som človek hriešny“ a ani sa neodvážime „zdvihnúť zrak“ k Bohu, ale budeme sa modliť ako mýtnik. Farizej sa modlil úplne inak: nevstúpil do seba, videl iba svoje dobré skutky, ktoré vykonal navonok, necítil sa pozrieť do seba, do svojho vnútra, necítil potrebu si spytovať svedomie, kde by bol spoznal, aký v skutočnosti je. A tak sa považoval za dokonalého aj pred Bohom. A Boh rozhodol: ospravedlnený a vypočutý odišiel domov mýtnik a farizejovi odpustené nebolo. Ktovie, či vo svojej nadutosti vôbec zbadal, ako obstál pred Bohom. ■

eprasa.pl 9323d9d293

Veľký úspech opernej divy z Kacvína

V dňoch 5. až 11. septembra sa na Vysokej škole múzických umení v Bratislave konala medzinárodná spevácka súťaž, na ktorej sa zúčastnilo 65 talentovaných spevákov z devätnástich krajín Európy, Ázie i Ameriky. V kategórii do 32 rokov sa predstavila aj kacvínska rodáčka, sopranistka

Monika Radecka, ktorá ohúrila porotu pod vedením svetoznámeho slovenského tenora Petra Dvorského skvelou interpretáciou i technikou a odniesla si prvé miesto. Srdečne gratulujeme! (mm-m)

Európsky deň jazykov vo Fridmane

Na Spojenej základnej a materskej škole vo Fridmane sa koncom septembra uskutočnilo podujatie pri príležitosti Európskeho dňa jazykov. Každá z ôsmich tried si vylosovala jednu európsku krajinu a pripravila si prezentáciu o jej

Foto: FB

jazyku, histórii a kultúre. S pomocou rodičov pripravili tiež tradičné jedlá, a tak bola možnosť spoznať aj chute predmetných krajín. Podujatie bolo ukončené kvízom, vyhlásením výsledkov výtvarnej súťaže a spoločnou ochutnávkou jedál. (mm-m)

Otvorenie multifunkčnej budovy v Podsrní

Začiatok septembra bol pre obyvateľov Podsrnia výnimočným dňom, pretože prvý deň tohto mesiaca sa pri tamojšej Základnej škole konalo otvorenie novej multifunkčnej budovy, v ktorej sa bude nachádzať nová materská škola, zdravotné stredisko i priestory na kultúrnu činnosť. Výstavba objektu, ktorá bola realizovaná aj vďaka

Foto: Ján Ciepliński

podpore z Vládneho fondu – Strategického investičného programu, začala už v roku 2023. Podujatie zhromaždilo nielen obyvateľov obce, ale aj početných hostí, medzi inými poslanca Edwarda Siarku, vojta Gminy Raba Wyżna Tomasza Rajca i jej poslancov, ako aj zástupcov školstva. Budovu slávnostne posvätil miestny kňaz Leszek Uroda a riaditeľka školy Danuta Siarka úprimne vyjadrila vďaku všetkým, ktorí prispeli k realizácii tejto dôležitej investície, medzi inými bývalému vojtovi Andrejovi Dziwiszowi, ktorý tento stavebný projekt inicioval. (gf)

Oprava cesty a výstavba chodníka v Krempachoch

V Krempachoch prebieha oprava asfaltového povrchu cesty na hlavnom ťahu od cintorína v obci až po most na rieke Bialke. Popritom sa realizuje aj výstavba chodníka pre peších chodcov pozdĺž tohto istého úseku cesty, vďaka čomu po dostavbe tohto úseku chodníka budú môcť Krempašania bezpečne prejsť už skoro cez celú obec. (aj)

eprasa.pl 9323d9d2

Usadlosť Sebastiána a Alžbety Korkošovcov v Čiernej Hore, kde sa dnes nachádza múzeum

„Národ, ktorý nepozná svoju minulosť, nemá budúcnosť."

Korkošovci – rodina z Čiernej Hory, ktorá zanechala nezmazateľnú stopu v slovenskom i svetovom umení I.

autor | PhDr. Milica Majeriková-Molitoris, PhD.
foto | M. Majeriková-Molitoris, Ľ. Molitoris, archív Života

V tomto roku si pripomíname okrúhle výročie narodenia dvoch členov jednej z najtalentovanejších slovenských rodín v dejinách, ktorá má svoje korene v severospišskej obci Čierna Hora. Z jej radov pochádza sedemnásť významných slovenských umelcov, pričom každý z nich obohatil kultúru ako takú unikátnym spôsobom ponímania sveta – od úžitkového cez naivné až k abstraktnému a konceptuálnemu umeniu, od plátna a látky, cez drevo a kovy až po performácie a digitálne umenie, od regionálnych, slovenských motívov až po individuálne poňatie univerza.

Sebastián a Alžbeta Korkošovci: tvorivá symbióza tradície, krajiny a viery

Prvými známymi umelcami z tejto rodiny boli Sebastián a Alžbeta Korkošovci. Sebastián uzrel svetlo sveta pred 130-timi rokmi – 19. januára 1895 v Čiernej Hore, kde prežil viac ako dve tretiny svojho života. *„Ako človeka ho charakterizovala vzácna múdrosť načerpaná od predošlých generácií, bohaté životné skúsenosti a čistý, priamy charakter. Vyšiel z chudobného roľníckeho prostredia, kde bola samozrejmá ľudská sebestačnosť. Aj on si vedel zastať každú prácu – popri udržiavaní malého gazdovstva pracoval ako lesný robotník, sezónne ako kosec a popritom pomáhal ako vyučený tesár stavať ľuďom z dediny domy. Taktiež vedel vyrobiť drevený nábytok, putne, korýtka na cesto, kolesá na voz, sánky a v neskoršom veku sa pre potešenie pustil aj do vyrezávania drevených sošiek*," napísala o ňom známa slovenská kunsthistorička a etnologička Irena Pišútová.

Alžbeta Korkošová maľuje na sklo

Sebastián Korkoš pri vyrezávaní sošky

V roku 1924 sa oženil, pričom jeho nevestou sa stala o deväť rokov mladšia rodáčka z Čiernej Hory Alžbeta Chyžná, ktorá mala rovnako umelecké sklony. *„Vystihovala nám z papiera rozličné zvieratká a rozprávkové bytosti, kreslila postavy a kvety, k čomu sa neskôr vrátila v maľbách na skle,"* spomínal jej druhorodený syn Ludwik. Okrem

eprasa.pl 9323d9d293

malieb na sklo, vyšívala, tkala unikátne gobelíny i koberce. Jej diela sú oslavou života a každodenných i sviatočných dní obyčajného človeka zo Spiša. Obaja manželia zároveň vo svojej tvorbe výrazne reflektovali náboženské a ochranné motívy – svätcov, betlehemy, Madonu s dieťaťom, či anjelov.

Po svadbe viedli tradičný roľnícky život, ktorý bol v podhorských oblastiach veľmi drsný a náročný, na Sebastianovom gazdovstve. To však v tridsiatych rokoch 20. storočia vyhorelo a tak sa presťahovali do Alžbetinej usadlosti, z ktorej postupne vytvorili malé umelecké dielo. K pôvodným stavbám pribudovali druhú kamennú stajňu, vozovňu, chliev a „panskú“ izbu. Vchod do nej cez gánok i balustrády ozdobili vyrezávanými motívmi. Okrem výzdoby na drevených komponentoch, ich domácnosť skrášľovali tiež spomínané maľby na skle, ľudové výšivky, gobelíny a koberce so vzormi. V pôvodnej drevenej stajni zostrojil Sebastián spoločne so susedom Bartolomejom Hudačkom vôbec prvý drevený gápeľ v obci.

O Sebastiánových vyrezávaných soškách bolo známe, že majú dušu. *„Otec vo voľných chvíľach a pri rôznych rodinných udalostiach (keď sa šťastne vrátil z vojny, narodil sa syn, dcéra) vystrúhal figúrky z dreva a pripevnil v lese na strom pre potešenie seba i druhých. Bolo to mlčanlivé, tiché šťastie každodenného života*,“ spomínal neskôr syn Ludwik.

Sebastián vedel vo svojich soškách zachytiť duševné rozpoloženie človeka, pričom do diela dokázal pretaviť aj výnimočné kvality dreva. Jeho Ukrižovanie bolo napríklad vytvorené zo štyristoročného dubu, vykopaného zo zeme i s koreňmi. Námety jeho diel *„sú typické pre ľudovú plastiku minulosti, osobitým výtvarným spracovaním a charakteristickými detailmi rukopisu tvorcu sa radia k tomu najlepšiemu, čo u nás v tejto oblasti výtvarného umenia vzniklo*,“ skonštatovala už spomínaná slovenská kunsthistorička Irena Pišútová.

Gobelín vytvorený Alžbetou Korkošovou

Pred sto rokmi, 25. augusta 1925, sa manželom Korkošovcom narodil prvý syn Andrej. O necelé tri roky do rodiny pribudol Ludwik, po ňom Anna, Mária a v roku 1944 posledný syn Ján. Všetci sa v dospelosti výrazne zapísali do dejín slovenskej kultúry a umenia.

Keď bola po skončení druhej svetovej vojny pripojená Čierna Hora k Poľsku, rozhodli sa Sebastián a Alžbeta Korkošovci rodnú obec opustiť a odísť aj s deťmi na Slovensko, teda do vtedajšieho Československa. I tu pokračovali vo svojej tvorbe, pričom viaceré ich diela neskôr odkúpila Slovenská národná galéria a Slovenské národné múzeum.

Sebastián zomrel 23. augusta 1971 v Bratislave. Jeho manželka Alžbeta ho prežila o takmer 12 rokov a poslednýkrát vydýchla 21. mája 1983, rovnako v Bratislave. Ešte pred svojou smrťou sa rozhodla s rodinou, že svoju usadlosť v Čiernej Hore darujú poľskému štátu pod podmienkou, že tu bude vytvorené múzeum ľudovej kultúry. Úlohy sa zhostilo Tatranské múzeum v Zakopanom a v usadlosti Korkošovcov je tak dnes stála expozícia. Smutné je, že napriek blízkosti so Slovenskom a slovenskému pôvodu jej obyvateľov sa tu nenachádza ani len informačná tabuľa v slovenčine.

Maľba na skle Alžbety Korkošovej

Andrej Korkoš: personifikácie života vytesané v dreve

Najstarší syn Andrej zdedil po otcovi lásku k drevu a po oboch rodičoch umelecký talent. Veľkú časť svojho aktívneho života prežil v Kežmarku, kde sa rodina vysťahovala po pripojení Čiernej Hory k Poľsku. Pracoval ako zvárač a popritom sa venoval ľudovému rezbárstvu. Je autorom viacerých plastík a sošiek, z ktorých sa niektoré nachádzajú ako súčasť slovenského kultúrneho dedičstva v Etnografickom múzeu v Martine. V druhej polovici 70. rokov 20. storočia sa zúčastňoval výstav a sympózií drevených plastík *Kresané do dreva* vo Východnej a počas najznámejšieho slovenského folklórneho festivalu tu na mieste zhotovoval väčšie drevené sochy. Jeho dielo je inšpirované rodným Zamagurím a ľuďmi v ňom žijúcimi. Medzi motívmi, ktoré

eprasa.pl 9323d9d293

Téma matky v diele Andreja Korkoša

Andrej Korkoš so svojimi sochami

spracúva je matka s dieťaťom, pastieri, ľudia v miestnych krojoch, či personifikácia ženy ako symbolu prírody, mieru, zákona i osudu. Andrej zomrel 27. januára 2013 v Kežmarku, pričom po ňom ostalo viacero drevených sôch i plastík zachytávajúcich dušu zamagurského ľudu žijúceho priamo pod Tatrami.

Ludwik Korkoš: znovuzrodená tradícia v modernom šate

Druhorodený Ludwik uzrel svetla sveta 17. januára 1928. Ako prvému z rodiny sa mu dostalo umeleckého vzdelania. Študoval najskôr rezbárstvo u profesora Antona Drexlera na Štátnej priemyselnej škole v Banskej Štiavnici a následne na Vysokej škole umeleckého priemyslu v Prahe u profesora Jozefa Wágnera. Po štúdiách sa usadil v Bratislave a pôsobil ako pedagóg na Strednej škole umeleckého priemyslu, kde zasvätil desiatky adeptov do tajov, nielen sochárskeho umenia.

Ludwik Korkoš bol v slovenskom sochárstve jedinečným a originálnym zjavom. Tvorivo nadviazal na tradíciu ľudového umenia a dokázal ho zladiť s odkazmi gotiky a baroka, ale aj kubizmu či inými modernými umeleckými prostriedkami. Príznačnou črtou jeho tvorby je sviežosť a mladosť v myslení i konaní, pričom možno sledovať dva póly jeho tvorivosti – dramatický a lyrický. V prvom prezentuje drsnosť i tvrdosť života horalov a drevorubačov, drámy bojov, či hrôzy vojny, v druhom krásnu a idylickú slovenskú krajinu, ale i detskú bezstarostnosť, múdrosť, starostlivosť a odhodlanosť dedinského človeka.

Drevorezby i monumentálne bronzové plastiky Ludwika Korkoša sú dnes neodmysliteľnou súčasťou mnohých slovenských miest. Len samotnú Bratislavu zdobí niekoľko jeho diel – bronzová plastika areálu Stavebnej fakulty STU, reliéf na prvej panelovej budove na Kmeťovom námestí, bronzové *Spievajúce srdce* pred nemocničným areálom na Kramároch, bronzová plastika Ukrižovaného Ježiša na Mudroňovej ulici, reliéf na budove Najvyššieho súdu na Župnom námestí, bronzová socha ženy s dieťaťom a holubicou pred univerzitnou nemocnicou na Limbovej ulici, dekoratívne stĺpy na Dudovej ulici, *Pieseň o lese* v Hoteli Bôrik a iné.

Ludwik Korkoš v ateliéri

Unikátne *Piliere domova* Ludwika Korkoša zdobia predsieň Úradu vlády Slovenskej republiky

Jeho diela však môžeme nájsť aj v Prešove, Ružomberku, Poprade, Kežmarku, Košiciach, Michalovciach, Nových Zámkoch, Prievidzi, Demänovej a mnohých ďalších slovenských mestách. Je taktiež autorom náhrobkov viacerých významných slovenských osobností, medzi inými Vladimíra Plicku, Alojza Miškoviča, či Mirka Nešpora. Jeho kresby sa nachádzajú i v básnickej zbierke Vladimíra Reisela *Sen o slunci*.

Diela Ludwika Korkoša boli prezentované doma i v zahraničí, kde vzbudili veľký záujem, pričom v roku 1979 mu bol udelený titul zaslúžilý umelec.

eprasa.pl 9323d9d293

Náhrobok jurgovského rodáka Alojza Miškoviča z dielne Ludwika Korkoša

Podobne ako u jeho súrodencov, bola častým motívom jeho prác spomienka na domov. Takou je napríklad drevorezba z lipového dreva *Domovina* alebo drevené skulptúry *Piliere domova*, ktoré zdobia predsieň Úradu vlády Slovenskej republiky. Ludwik nikdy nezabudol na svoju rodnú obec a sa živo zaujímal o život miestnych Slovákov i o krajanské hnutie. Dlhé roky bol odberateľom jediného slovenského mesačníka v Poľsku *Život* a patril tiež medzi zakladateľov Spolku priateľov Slovákov v Poľsku, ktorý vznikol v roku 1991 v Bratislave. Zomrel na Štedrý deň 24. decembra 1992 vo veku nedožitých 65 rokov. Pochovaný je v Slávičom údolí v Bratislave.

Anna Korkošová, vydatá Bláhová: bukolická oslava domova

Prvá dcéra Korkošovcov Anna sa narodila v roku 1930. Rovnako ako jej rodičia a súrodenci bola umelecky nadaná, pričom sa vo svojej tvorbe inšpirovala najmä rodným krajom. Podobne ako jej matka Alžbeta maľovala na skle. Jej obrazy sú až bukolickou oslavou dedinského života, krásnej čistej prírody, architektúry a miestnych ľudí pri ich každodennej práci i zábave.

Moje rodisko – maľba na skle Anny Korkošovej, vyd. Bláhovej

Mária Korkošová, vydatá Rudavská: tkané dedičstvo mýtických ochrancov

Druhá dcéra Korkošovcov Mária sa narodila takmer jedenásť rokov po svojej sestre, 10. októbra 1941. Bola prvou ženou v rodine s umeleckým vzdelaním. Študovala na Škole umeleckého priemyslu v Bratislave, pričom v počiatkoch svojej umeleckej tvorby nadviazala na tvorbu gobelínov a na umeleckej scéne sa etablovala ako jedna

Téma ochrancu je v dielach Márie Rudavskej dominantná

z najvýraznejších osobností autorsky tkanej tapisérie vo vtedajšom Československu. Realizovala sa tiež ako kostýmová výtvarníčka, najmä vo filmoch Eduarda Grečnera, napríklad *Nylonový mesiac*, *Každý týždeň sedem dní* či *Senzi mama*.

Neskôr sa začala venovať kresbe pastelom i plastikám z hliny a bronzu. Vo svojich sochárskych kreáciách sa obracala k zobrazeniu prastarých kultových objektov s dôrazom na ich imaginárnosť a tajomnosť. Dominantné postavenie má pritom imaginárna postava okrídleného ochrancu, strážcu či ochrankyne. Vo svojich dielach spojila moderný výtvarný jazyk s inšpiráciou ľudovým umením, pričom hlboko načrela aj do dávnych mýtov slovenskej kultúrnej minulosti.

Výstavne sa prezentovala v Európe i v Zámorí. Jej umelecké diela boli viackrát ocenené na medzinárodných fórach a sú zastúpené v galerijných inštitucionálnych i súkromných zbierkach na Slovensku, v Česku, Nemecku, Rakúsku, Taliansku, USA, Japonsku, Južnej Kórei, či Austrálii a Novom Zélande.

eprasa.pl 9323d9d293

Mária Korkošová, vyd. Rudavská so svojím gobelínom

Spoločne s manželom, sochárom Andrejom Rudavským začali vytvárať v 60-tych rokoch 20. storočia vo svojom ateliéri v Podunajských Biskupiciach kultové umelecké miesto – kamennú záhradu s umeleckými dielami, ktorá dnes nesie meno Magic garden. V nej sa stretávali legendy výtvarného umenia zo skupiny Galandovcov, ale aj osobnosti z iných umeleckých žánrov, herci, režiséri, spisovatelia, či hudobníci.

Mária Rudavská zomrela 5. marca 2019 v Bratislave.

Kultový ateliér manželov Rudavských

Ján Korkoš: príbehy kované v dimenziách národa i univerza

Najmladší syn Korkošovcov Ján uzrel svetlo sveta 6. apríla 1944. Má rovnako umelecké vzdelanie – študoval umelecké spracovanie kovu a kameňa na Strednej umeleckopriemyselnej škole v Turnove u Vladislava Bergmana a Vladimíra Linku a výtvarnú výchovu na Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici. Následne patril medzi prvých pedagógov novozaloženej Strednej školy umeleckého priemyslu v Kremnici, kde vyučoval spracovanie kovov. Momentálne žije a pôsobí vo Svätom Jure.

Ján Korkoš v tvorivom procese

Staroslovanský symbol Jána Korkoša

„Vo svojej tvorbe sa venuje sochárstvu, medailérstvu a šperkárstvu, sporadicky i kresbe a maľbe. V oblasti komornej plastiky presadzuje hutné archetypálne tvary, ktoré vytvára odlievaním i klasickými kováčskymi postupmi z bronzu, ocele i železa. Takto vznikajú jeho stély, stĺpy, brány, ktoré majú výrazný symbolický a metaforický podtext zväčša spätý s minulosťou nášho národa, slávnymi osobnosťami, či udalosťami. Inú polohu predstavujú pôvabné, na pohľad krehké, ale veľmi hutné zvieratká a rozmanité chrobáky, kde práve kované železo so stopami plameňa evokuje nové významy. Svoje kovové plastiky často kombinuje s kameňom prípadne drevom, čím vznikajú malé pietne i oslavné monumenty,“ opísala jeho tvorbu odborníčka na dejiny umenia Mária Horváthová.

Ján Korkoš je zároveň autorom množstva príležitostných medailí, ktoré vznikali na spoločenskú objednávku, ale aj voľne koncipovaných medailí s metaforickými odkazmi, inšpirovanými významnými archeologickými nálezmi na Slovensku. Túto tému naplo rozvinul začiatkom milénia kolekciou prác venovaných Veľkej Morave.

Posledné desaťročie jeho tvorby sa nesie v znamení experimentálnych postupov na báze asambláží, či materiálových koláží, ako aj reinterpretácie pamätných medailí z osemdesiatych rokov, ktoré dotvára asamblážou so symbolickým podtextom.

Reinterpretácia pamätnej medaile Slovenského národného divadla v podaní Jána Korkoša

Cheron II. – umelecké dielo Jána Korkoša

Deťmi Sebastiána a Alžbety však výtrysk originality a umeleckého nadania v rodine Korkošovcov ani zďaleka neskončil. Ich dedičstvo pokračuje v tvorbe nových generácií, ktoré nadväzujú na tradíciu a zároveň otvárajú nové horizonty slovenskej i svetovej umeleckej scény. Viac o súčasných aktivitách a tvorbe rodu Korkošovcov vám prinesieme v nasledujúcom čísle. ■

eprasa.pl 9323d9d293

Oprava cesty z Tribša do Čiernej Hory

V septembri boli ukončené niektoré úseky opravovanej cesty z Tribša do Čiernej Hory, konkrétne od križovatky na ulici Svätej Trojice v Tribši i v Čiernej Hore na štátnej ceste číslo 49. Opravy pokračujú v centre obce smerom od Šoltýstva na Tribš. (mm-m)

Oprava cesty v Repiskách

Opravujú sa tiež cesty v Repiskách, kde sa po frézovaní pokladá nový asfaltový povrch. Od 29. septembra je z tohto dôvodu úplne uzavretý dvojkilometrový úsek okresnej cesty na Vojtičkovom a Grocholovom potoku. (mm-m)

Trináste okresné
športové a hasičské preteky

Deň 21. september sa niesol v Jablonke v znamení súťaženia. V tento deň sa totiž na miestnom športovom štadióne konali 13. Okresné športové a hasičské preteky. Súťaže sa zúčastnilo 33 jednotiek dobrovoľných hasičov a hasičských tímov mládeže z celého okresu Nový Targ. Súťažilo sa v dvoch disciplínach – v hasičskom štafetovom behu a v bojovom cvičení. Bola to veľká príležitosť predstaviť svoje zručnosti, fyzickú zdatnosť a pripravenosti pomáhať. Osobitné uznanie získali tímy, ktoré zastupovali Gminu Jablonka, a to Dobrovoľný hasičský zbor z Jablonky, ktorý získal 1. miesto v mužskej skupine A, ženská hasičská skupina z Dolnej Zubrice, ktorá obsadila 1. miesto v ženskej skupine C, skupina dievčat Dobrovoľného hasičského zboru z Dolnej Zubrice, ktorá obsadila 1. miesto a skupina chlapcov DHZ z Hornej Zubrice, ktorá obsadila 2. miesto. (gf)

Foto: www.jablonka.pl

Modernizácia športového ihriska v Harkabúze

V septembri bola ukončená rekonštrukcia športového ihriska v Harkabúze. V jej rámci bol na predmetné viacúčelové ihrisko pre futbal, hádzanú, basketbal, volejbal a skok do diaľky položený nový polyuretánový povrch. Športovisko tak môže naďalej slúžiť žiakom, obyvateľom obce i okolitých dedín.

Foto: UG Raba Wyżna

Rekonštrukcia centra Harkabúze

Opravou ihriska modernizácia Harkabúza nekončí. Koncom septembra uzavrela Gmina Raba Wyżna zmluvu, na základe ktorej bude rekonštruované aj centrum obce. V rámci modernizácie by mala byť položená nová dlažba, lavičky, odpadkové koše, či stojany na bicykle. Stred obce bude okrášlený tiež rastlinami.

Cyklistická trasa okolo Čorštínskeho jazera

Začiatkom októbra uzrela svetlo sveta nová turistická mapa, ktorá zobrazuje takmer tridsať kilometrov dlhú cyklistickú trasu okolo Čorštínskeho jazera, prechádzajúcu cez strediskové obce Nižné Lapše, Nový Targ a Čorštín. Mapa má uľahčiť orientáciu cyklistom i peším turistom počas výletov a zvýšiť bezpečnosť a komfort na celej trase. (mm-m)

eprasa.pl 9323d9d293

Lezecká stena vo Fridmane

Chcete si vyskúšať ako je to byť horolezcom? Môžete tak urobiť v Spojenej základnej a materskej škole vo Fridmane, kde majú novú atrakciu – lezeckú stenu. Tá je prístupná verejnosti za poplatok v utorok a štvrtok v poobedňajších hodinách od 16:00 do 19:00. (mm-m)

Foto: FB

Štipendia Vojta Gminy Jablonka

Dňa 12. septembra sa v budove Oravského kultúrneho centra v Jablonke konala slávnosť odovzdávania štipendií vojta Gminy Jablonka za školský rok 2024/2025 najtalentovanejším študentom strediskovej obce. Štipendiá boli udeľované za vynikajúce študijné výsledky, vedecké, umelecké a športové úspechy, ako aj pre študentov, ktorí zložili najlepšie skúšku v ôsmom ročníku. Vojt Gminy Jablonka zablahoželal držiteľom štipendií, pričom zdôraznil, že ich úspechy sú dôvodom hrdosti, nielen pre rodičov a učiteľov, ale aj pre celú lokálnu spoločnosť.

Počas slávnosti zazneli slová ocenenia pre rodičov a pedagógov, ktorí podporujú mladých ľudí v ich každodennej práci a rozvíjaní nadania. (gf)

Foto: www.jablonka.pl

Spoločné hasičské cvičenie pod Babiou horou

Začiatkom októbra sa na území Národného parku Babia hora uskutočnilo spoločné cvičenie dobrovoľných hasičských zborov z Malej Lipnice, Veľkej Lipnice a Jablonky s pracovníkmi parku. Počas neho si vyskúšali hasenie požiarov, záchranné operácie počas dopravných nehôd, či poskytovanie prvej pomoci. Cvičenie malo za cieľ zlepšenie spolupráce spomínaných hasičských jednotiek a zamestnancov, ako aj výmenu skúseností, integráciu a otestovanie pripravenosti v náročnom horskom teréne. (mm-m)

Foto: FB

Jesenné plody

Neskorá jeseň prináša viaceré plody. Na medziach uprostred polí na Spiši či Orave je možné nazbierať si na ovocný sirup alebo čaj na zimu šípky a trnky. Zasa v záhradách sa týčia krásne slnečnice, ktoré zrelé majú výborné na zahryznutie semiačka. (aj)

eprasa.pl 9323090193

Hasičské cvičenie v Nedeci Zámku

Dňa 19. septembra sa na priehrade ZEW Niedzica uskutočnilo hasičské cvičenie pod názvom *Zbiornik 2025*, ktorého sa zúčastnili dobrovoľné hasičské zbory z okresu Nový Targ. Jeho cieľom bolo zdokonaliť spoluprácu i činnosti pri rôznych udalostiach, s ktorými sa hasiči pri svojej práci stretávajú. (mm-m)

Foto: FB OSP Niedzica

Železný hasič z Nedece

V septembri sa v zamagurskej obci Spišské Hanušovce konala medzinárodná súťaž Železný hasič. Zúčastnil sa jej aj zástupca Dobrovoľného hasičského zboru v Nedeci, ktorý si vybojoval pekné druhé miesto. (mm-m)

Foto: FB OSP Niedzica

Európsky deň športu vo Vyšných Lapšoch

Dňa 26. septembra sa Základná škola vo Vyšných Lapšoch zapojila do Európskeho dňa školského športu. Športovali všetky generácie, od najmladších škôlkarov, cez žiakov prvého až ôsmeho ročníka, až po učiteľov, pracovníkov školy, či hasičov miestneho Dobrovoľného hasičského zboru. Prítomní sa aktívne zapájali do pripravených súťaží a úloh, pri čom si užili nielen radosť z pohybu, ale aj množstvo zábavy. (mm-m)

Foto: FB Łapsze Wyżne

My máme krídla

Pod takýmto názvom boli v Tribši prezentované práce z rovnomenného projektu, v rámci ktorého bola do hasičského domu zakúpená a nainštalovaná opona so systémom na javisko, rekvizity a kostými potrebné na divadelné predstavenia i výtvarné potreby. Boli prezentované tiež výtvory, ktoré vznikli počas tvorivých dielní a boli použité tiež počas divadelných predstavení, keď mladší žiaci predstavili rozprávku *Kocúr v čižmách* a starší *Rómeo a Júlia – napoly žartom, napoly vážne*. (mm-m)

Foto: FB OSP Trybsz

Úspechy detských folklórnych súborov z Oravy

Koncom septembra sa detské folklórne súbory Małolipnicanie z Malej Lipnice, Młody OwCok z Jablonky a Orawskie Roztoki z Veľkej Lipnice zúčastnili II. ročníka celopoľskej súťažnej prehliadky detského folklóru pod názvom *Jaworowy Listek*, odkiaľ si odniesli hneď niekoľko ocenení. DFS z Malej Lipnice získal 1. miesto v mladšej kategórii 5 až 10-ročných, DFS z Jablonky 1. miesto v staršej kategórii 11 až 16-ročných a DFS z Veľkej Lipnice čestné uznanie za hru na pastierskych rohoch. (mm-m)

Nelegálne smetisko vo Vyšných Lapšoch

V septembri nepríjemne prekvapil obyvateľov Vyšných Lápš pohľad do kríkov, kde sa objavilo nelegálne smetisko s domovým odpadom i oblečením. V tejto súvislosti vyzývajú všetkých, aby sledovali a nahlásili prípadných znečisťovateľov. (mm-m)

Foto: FB Łapsze Wyżne

eprasa.pl 9323d9d293

Spoločnú pieseň hrajú Jurgovčania, Krempašania a Novobelčania

Sviatok dychovej hudby v Podvlku

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Dňa 7. septembra privítal obyvateľov i návštevníkov Podvlku pekný slnečný deň. A keďže bola nedeľa a Spolok Slovákov v Poľsku tu organizoval už XLIII. Prehliadku krajanských dychových hudieb, mohli ho stráviť v príjemnej spoločnosti krajanov, mažoretiek a desiatok skvelých hudobníkov zo Spiša, Oravy i stredného Slovenska.

Podujatie začalo tradične svätou omšou v slovenskom jazyku, ktorý v podvlčianskom kostole svätého Martina zaznel po dlhšej dobe. Bohoslužbu celebroval rodák z Rabčíc, rímskokatolícky kňaz Doc. ThDr. ICLic. Štefan Mordel, PhD. Na organe ho sprevádzal organista z Oravskej Polhory Tomáš Marlenga, pričom z chóru zneli tiež pekné hlasy sestier Lusconových a Ferka Vojtasa, ku ktorým sa pridávali v svätostánku zhromaždení krajania. – *Hlad, mor, vojny odstráň od nás, vypros pokoja, slovenský ľud nech vždy stráži ochrana tvoja*, znelo na záver liturgického obradu.

Sv. omšu v slovenskom jazyku v podvlčianskom kostole sv. Martina odslúžil vdp. Štefan Mordel

Mažoretky Trend z Prievidze ozvláštnili príhovor gen. tajomníka Spolku Slovákov v Poľsku Ľ. Molitorisa i riaditeľa Slovenského inštitútu M. Novotného

Pred chrámom sa už v medzičase zhromažďovali jednotlivé dychové hudby, aby slávnostným pochodom od kostola na parkovisko, kde sa konala prehliadka, pozvali domácich i návštevníkov na podujatie. Tohtoročnou novinkou bolo hranie spoločnej piesne všetkými prítomnými dychovými hudbami. Tóny takmer stovky dychových nástrojov v rukách skvelých hudobníkov odštartovali veľkolepý začiatok akcie.

V jej úvode sa v mene hlavného organizátora prihovoril generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris i riaditeľ Slovenského inštitútu vo Varšave Milan Novotný, ktorý finančne podporil príchod slovenských mažoretiek. Následne na domácej pôde všetkých privítal richtár obce Podvlk Emil Holla.

Medzi divákmi nechýbala tiež riaditeľka kancelárie splnomocnenca malopoľského vojvodu pre záležitosti národnostných menšín Jolanta Nawalany i čelní predstavitelia Spolku Slovákov v Poľsku – podpredsedovia Ján Bašisty, Jozef Majerčak a Dominik Surma s manželkou, predsed-

eprasa.pl 9323d9d293

Richtár Podvlku Emil Holla privítal účastníkov prehliadky, Podvlčanov i návštevníkov

Hosť zo Slovenska – dychová hudba Maguranka počas parády dychoviek

níčka Obvodného výboru SSP na Orave Genovéva Prilinská s manželom, šéfredaktorka časopisu Život Agáta Jendžejčíková, ako aj ďalší krajania z Oravy a Spiša. Programom tohto ročníka Prehliadky krajanských dychových hudieb sprevádzal herec a moderátor Tomáš Kollárik.

Ako prvá sa na pódiu predstavila hosťujúca dychová hudba Maguranka z Kanianky pod vedením známeho hudobného skladateľa a aranžéra, kapelníka Jána Baláža. Jej hudobníci a speváci sú sčasti profesionáli – členovia vojenských dychových hudieb v Bratislave a Banskej Bystrici, pedagógovia, študenti, či absolventi Základnej umeleckej školy v Bojniciach, Konzervatória v Žiline, Akadémie umení v Banskej Bystrici a Vysokej školy múzických umení v Bratislave. Počas polhodinového koncertu sme si v ich podaní mohli vypočuť viaceré slovenské skladby, ktoré obohatil spev sólistov i vystúpenie mažoretiek Trend z Prievidze pod vedením sestier Kataríny a Anny Sokolových.

Programom tohto ročníka prehliadky sprevádzal herec a moderátor T. Kollárik

A keďže sa tohtoročná prehliadka konala v Podvlku, nemohli samozrejme chýbať ani domáce mažoretky, ktoré vedie Anna Zboreková, pričom momentálne fungujú pod názvom Arva. V úvodnom programe sa predstavili s choreografiou najmladšie dievčatá.

Po nich už pódium patrilo dychovej hudbe z Jurgova. Tá sa pod taktovkou kapelníka Františka Čongvu naladila v tomto roku na veselú nôtu a zahrala Veselú polku, Veselé melódie a Veselý marš, čo prirodzene pozdvihlo náladu aj v hľadisku.

Niekoľko slovenských piesní v podaní dychovej hudby z Krempách

Dychová hudba z Jurgova sa v tomto roku naladila na veselú nôtu

Predstavili sa aj domáce mažoretky Arva z Podvlku

eprasa.pl 9323d9d293

Následne sa predstavila dychová hudba z Krempách, ktorej kapelníkom je Zbigniew Mosz. V jej podaní sme si mohli vypočuť, ba i zaspievať niekoľko piesní, medzi inými aj slovenské piesne Červená ružička a V richtárovej studni.

Po Krempašanoch na scénu nastúpila najpočetnejšia dychová hudba z Nižných Lápš pod vedením Henryka Kalafuta. V telese hrá momentálne až 40 hudobníkov, pričom kapelník sa zameriava tiež na výchovu detí a mládeže, čo je na ich hre už niekoľko rokov tiež počuť. Tak ako každoročne, aj tentokrát si pripravila viacero skvelých skladieb, ktorými tradične uchvátili publikum.

Podobne ako v Nižných Lapšoch aj kapelník dychovej hudby fungujúcej pri miestnej skupine Spolku Slovákov v Kacvíne Michal Król dbá o zapájanie a vzdelávanie mladších muzikantov, pričom vek najmladších členov sa začína na čísle desať. Kacvínska dychovka mala v tomto roku na prehliadke trošku ťažšiu pozíciu, keďže zavítala na podujatie bez spomínaného vedúceho, ktorý sa z osobných dôvodov nemohol prehliadky zúčastniť. Svojich zverencov napriek tomu pripravil veľmi dobre, a tak sa diváci skvele zabávali ďalej pri tónoch skladieb Weekend, Mariša, či V záhradôčke. Oravcom samozrejme ulahodila aj posledná pieseň Orava, Orava.

Generačnou výmenou momentálne prechádza dychová hudba kňaza dekana Františka Móša z Novej Belej pod vedením Emila a Jozefa Cervasovcov, ktorá vystúpila na scénu po Kacvínčanoch. V jej podaní sme si tak mohli vypočuť niekoľko piesní, ktoré zahrali spoločne starší a mladší hudobníci, a niekoľko jednoduchších skladieb, ktoré prezentovali najmladší muzikanti v predškolskom veku či na prvom stupni základnej školy. Ak ich hra v ďalších rokoch neprestane baviť, novobeľská dychovka sa najbližšie roky o hudobníkov nemusí obávať.

V hľadisku sa zabávali domáci Oravci i návštevníci

eprasa.pl 9323d9d293

Úspešne sa rozvíjajúca dychová hudba z Kacvína podala tradične skvelý výkon

Hrá domáca dychová hudba z Podvlku

Prehliadku spišských dychoviek zavŕšila dychová hudba z Vyšných Lápš na čele s kapelníkom Jozefom Gryglakom, ktorá zahrala širokú paletu skladieb, medzi inými aj slovenské Neďaleko od Trenčína a V richtárovej studni.

Záver podujatia patril oravským dychovým hudbám – domácej z Podvlku i z neďalekej Malej Lipnice. Obe tieto zoskupenia fungujú pod taktovkou kapelníka Marcina Musiaka.

V dychovej hudba kňaza dekana Františka Móša z Novej Belej sa zaúčajú aj deti v predškolskom veku

Na scéne dychová hudba z Vyšných Lápš

XLIII. Prehliadka krajanských dychových hudieb sa tešila veľkému záujmu divákov

Každá dychová hudba sa usilovala predviesť to najlepšie zo svojho repertoáru a každá si odniesla pamätnú sošku s logom podujatia i drobnú finančnú odmenu. Nechýbali samozrejme ani stánky s občerstvením a veľký stan, kde bolo možné posedieť. Krajania i ďalší návštevníci sa tak mohli pri dobrej hudbe a jedle stretnúť a porozprávať.

Programovo bohatá XLIII. Prehliadka krajanských dychových hudieb sa mohla uskutočniť aj vďaka finančnej podpore Ministerstva vnútra a administrácie Poľskej republiky i Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Poďakovanie patrí tiež vedúcej Slovenského domu v Podvlku Božene Bryjovej a jej manželovi Luciánovi, ktorí sa postarali o ozvučenie, ako aj ďalšie organizačné záležitosti.

Skvelé vystúpenia deviatich dychoviek zo Spiša, Oravy i Slovenska, sprevádzané dvomi mažoretkovými súbormi, srdečné prijatie publika a priateľské stretnutia hudobníkov i krajanov potvrdili, že táto prehliadka je viac než len obyčajným koncertom – je to sviatok kultúry, tradície a priateľstva, na ktorého pokračovanie v budúcom roku sa už všetci tešíme. ■

eprasa.pl 9323d9d293

Súčasnosť, trendy a perspektívy výskumu krajanskej problematiky

V dňoch 25. – 26. septembra sa pod záštitou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a v spolupráci s Univerzitou sv. Cyrila a Metoda v Trnave uskutočnila odborná konferencia *Slováci v zahraničí: súčasnosť, trendy a perspektívy výskumu krajanskej problematiky*. Na pôde spomínanej univerzity sa stretli bádatelia, historici, jazykovedci, kulturológovia i genealogickí nadšenci zo Slovenska, Srbska, Maďarska, Poľska, Chorvátska, Českej republiky, Spojených štátov amerických a Ukrajiny, ktorí počas dvoch dní zdieľali skúsenosti a diskutovali o otázkach identity, jazyka

a zachovávania kultúry Slovákov mimo domova. Odbornej konferencie sa aktívne zúčastnili aj predstavitelia Spolku Slovákov v Poľsku – generálny tajomník Ľudomír Molitoris a historička Milica Majeriková-Molitoris. (mm-m)

Zmeny v slovenskej Ústave

Dňa 26. septembra poslanci slovenského parlamentu schválili ústavný zákon, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky. Novela prináša viacero zásadných zmien, z ktorých najvýraznejšou je zakotvenie ustanovenia existencie dvoch pohlaví – muža a ženy, definovaných na základe biologických kritérií. Zároveň sa do Ústavy dopĺňa zásada rovnosti v odmeňovaní mužov a žien za vykonanú prácu. Ústavná zmena upravuje aj adopcie detí, zákaz surogátneho materstva, právo dieťaťa poznať svojich rodičov a ustanovenie, že matka je žena a otec je muž. Rodičia budú mať právo rozhodovať o účasti detí na výučbe, ktorá je nad rámec štátneho výchovno-vzdelávacieho programu, ktorý by mal rešpektovať kultúrne a etické hodnoty vyplývajúce z Ústavy. Novela tiež rozširuje kompetencie štátu v otázkach národnej identity, tvorenej najmä základnými kultúrno-etickými otázkami, ktoré sa týkajú ochrany života a ľudskej dôstojnosti, súkromného a rodinného života, manželstva, rodičovstva a rodiny, verejnej morálky, osobného stavu, kultúry a jazyka, ako aj rozhodovania o veciach s tým súvisiacich v oblasti zdravotníctva, vedy, výchovy, vzdelávania, osobného stavu a dedenia, pričom v týchto oblastiach majú mať slovenské zákony prednosť pred právom Európskej únie. Hlasovania sa zúčastnilo 99 poslancov, z ktorých návrh podporilo 90, proti boli siedmi a dvaja nehlasovali. (mm-m)

Stretnutie premiérov Slovenska a Maďarska

Koncom septembra sa pri príležitosti 130. výročia postavenia mostu Márie Valérie, ktorý spája Štúrovo a Ostrihom, streli premiéri Slovenska a Maďarska – Róbert Fico

a Viktor Orbán. Obaja podčiarkli kultúrnu, historickú aj infraštruktúrnu úlohu stavby v regionálnych vzťahoch. Zároveň zdôraznili suverénne právo štátov rozhodovať o svojom energetickom mixe bez vonkajších nátlakov a zhodli sa na potrebe posilniť spoluprácu v rámci Vyšehradskej štvorky. (mm-m)

Rokovanie slovenského a ukrajinského ministra obrany

Začiatkom októbra minister obrany Slovenskej republiky Róbert Kaliňák navštívil Kyjev, kde rokoval so svojím ukrajinským rezortným partnerom Denysom Šmyhaľom. Pri tejto príležitosti podpísali memorandum o 14. balíku vojenskej pomoci, ktorý Slovensko poskytne Ukrajine. Ide najmä o ženijnú pomoc, odmínovacie zariadenia a ďalšiu techniku, ktorá má posilniť obranné kapacity Ukrajiny a prehĺbiť spoluprácu v oblasti bezpečnosti. Stretnutie bolo súčasťou prípravy na spoločné rokovanie vlád Slovenska a Ukrajiny, ktoré je plánované na 17. októbra v Michalovciach. (mm-m)

Výjazdové rokovanie vlády v Tokaji

Poslednú septembrovú stredu sa ministri vlády Slovenskej republiky stretli na ďalšom výjazdovom rokovaní, tentokrát v priestoroch kaštieľa Rákoczi v obci Borša v Ko-

eprasa.pl 932

šickom kraji. Keďže ide o významnú vinohradnícku, tzv. tokajskú oblasť, zamerali sa najmä na podporu modernizácie poľnohospodárskej infraštruktúry, rozvoja miestnej kultúry a turizmu. Vláda schválila finančnú pomoc vo výške viac ako dva milióny eur, ktoré budú rozdelené medzi všetky obce a mestá z okresov Trebišov a Rožňava. (mm-m)

Obnovený kaštieľ v Liptovskom Jáne

V septembri sa medzi obnovené pamiatky v Slovenskej republike zaradil aj kaštieľ U svätého Jána v Liptovskom Jáne, ktorý prešiel v rokoch 2023 – 2025 náročnou rekonštrukciou, financovou jeho vlastníkom, historikom

a bývalým poslancom Antonom Hrnkom. Kaštieľ pochádza z 15. storočia, pričom po dohode s pamiatkarmi bola obnovená jeho renesančná podoba. Za účasti viacerých osobností slovenského vedeckého, kultúrneho, cirkevného i verejného života bol vysvätený miestnym rímskokatolíckym kňazom i nitrianskym biskupom Viliamom Judákom. Kaštieľ bol reštaurovaný na pamiatku Blanky, Martina a Michaly Hrnkovcov, ktorí tragicky zahynuli pri leteckom nešťastí, pričom bude slúžiť ako nová atraktívna turistická dominanta regiónu. (mm-m)

Letecké prepojenie Slovenska s Poľskom

Spoločnosť Wizz Air od 25. decembra spustí novú pravidelnú leteckú linku, ktorá bude lietať z pobaltského mesta Gdańsk do slovenského Popradu a opačne. Linka bude premávať dvakrát do týždňa, vo štvrtok a v nedeľu, a umožní tak záujemcom stráviť predĺžený víkend v podtatranskej či pobaltskej oblasti. Spoločnosť už spustila predpredaj leteniek za atraktívne ceny, pričom jednosmerná letenka sa momentálne dá kúpiť už od 14,99 eur. (mm-m)

Odhalenie tabule Štefana Furdeka

Pri príležitosti 170. výročia narodenia a 110. úmrtia významného kňaza, spisovateľa, národného buditeľa a organizátora krajanskej činnosti v USA Štefana Furdeka bola

24. septembra na jeho rodnom dome znovuosadená pamätná tabuľa. Slávnostné podujatie spojené s prednáškou o živote a diele tohto oravského rodáka zorganizoval Miestny odbor Matice slovenskej v Trstenej. (mm-m)

Nový slovenský rekord a bronz na majstrovstvách sveta

V septembri zaznamenal slovenský šport ďalší úspech na medzinárodnej scéne, keď slovenská atlétka Emma Zapletalová získala bronzovú medailu v behu na 400 metrov prekážok na majstrovstvách sveta v atletike v Tokiu. Časom 53 sekúnd pritom vytvorila aj nový slovenský rekord. (mm-m)

Slovák zadržaný v Izraeli sa vrátil na Slovensko

Počas zastavenia flotily Global Sumud v medzinárodných vodách bol zadržaný izraelskými úradmi aj slovenský občan Peter Švestka (na obrázku), ktorý v nahratom videu, podobne ako ďalší zadržaní, žiadal slovenskú vládu, aby zastavila genocídu v Gaze. Po zásahu slovenskej diplomacie sa podarilo vlastnými kapacitami zabezpečiť návrat slovenského občana armádnym špeciálom, ktorý 6. októbra priviezol na bratislavské letisko aj ďalších deväť občanov z iných krajín. (mm-m)

eprasa.pl 9323d9d293

Matúš Majerník

Jej zelené oči I.

Milan sedel na pohodlnej stoličke a pozeral sa na muža oproti nemu.

„Naozaj netuším, prečo tu som," ozval sa po chvíľke ticha.

„Už som ti to hovoril, Milan. Budeme sa len rozprávať," povedal muž a na mohutný tmavohnedý stôl položil zápisník. Zobral pero a niečo rýchlo zapísal, potom sa znova pozrel na Milana, ktorý sa nervózne hral s prstami.

„Prečo sa máme rozprávať? Nevidím v tom žiadny zmysel. Všetko je v poriadku."

„Nič sa nedeje. Nedáš si kávu alebo čaj? Mám tu aj slané tyčinky."

Milan si vybral kávu a muž ju hneď začal pripravovať. Popritom ďalej rozprával: „Počul som, že sa ti teraz v škole darí. Vyhral si nejakú súťaž v písaní, bol si pomáhať v útulku..."

„To nič nie je," prerušil ho Milan, „robil som len to, čo ma baví, pán doktor."

„Kľudne ma volaj Alex a nemusíš stresovať. Uvoľni sa a porozprávaj mi niečo o sebe. Ako je to u teba doma alebo možno mi povedz niečo viac o škole. Podľa tvojich úspechov to nevyzerá tak, že si znechutený školou ako plno ľudí v tvojom veku."

„Nemám rád školu. Predtým som ju dokonca neznášal."

„Pred čím? Čo zmenilo tvoj vzťah ku škole?"

Nastalo kratšie ticho, akoby Milan naozaj premýšľal o dôvode. Nakoniec prehovoril: „To je jednoduché, pán doktor. So spolužiakmi som sa veľmi nerozprával, oni si ma nevšímali, ale nakoniec som s niektorými našiel spoločnú reč."

Milan sa vyhýbal doktorovmu pohľadu, pretože to nebola úplná pravda.

„To nie je celý dôvod, však? Nechceš mi porozprávať o Silvii?" prekukol ho Alex.

Milana znepokojilo množstvo informácií, ktoré doktor mal. Zároveň mu odľahlo, pretože časť z neho sa o tom chcela rozprávať.

„Prepáč, asi to vyzerá zvláštne," usmial sa Alex. „Rozprával som sa s tvojimi rodičmi. Prezradili mi toho asi príliš veľa."

Milan sa nehneval. Konečne sa niekomu mohol so všetkým zveriť. Mohol rozprávať o Silvii aj o kamarátoch, ktorí sa s ním prestali baviť. Najprv o tom plánoval napísať poviedku, možno dokonca báseň, ale rozhovor so psychológom mu neuškodí. Možno preto ho sem rodičia poslali. Chceli aby sa trošku uvoľnil.

„Nevadí mi to, chcem o tom hovoriť."

Alex rozšíril svoj úsmev: „Neboj sa spomenúť aj detaily. Máme ešte množstvo času. Som zvyknutý počúvať a tvoj príbeh je určite zaujímavý."

Milan rozprával. Svoj príbeh začal nástupom na strednú školu. Prvý deň bol preňho veľmi stresujúci. Poznal troch ľudí, zvyšok bol neznámy. Prvé týždne, možno až mesiace prehodil s ostatnými len zopár slov. Nedokázal si na triedu zvyknúť. Všetky tváre splývali do úplného chaosu, ale neskôr sa to začalo meniť. Konečne si zapamätal väčšinu mien, ku tvárám priradil osobnosti. Začali sa vytvárať menšie skupinky kamarátov, ale Milan do žiadnej nepatril. S niekoľkými spolužiakmi sa bavil viac než na začiatku, za kamarátov ich však považovať nemohol. Zvykať si bolo potrebné aj na profesorov. Veľa z nich bolo nevýrazných. Milan si obľúbil len jedného. Profesor Chaba učil biológiu a Milan si ju vďaka nemu užíval.

„Dobré ránko, študenti!" pozdravil ich jedného dňa. „Predvčerom som vám sľúbil písomku a nezabudol som. Ubezpečujem vás, že je veľmi ľahká. Váži iba pár gramov." Podobnými hláškami vylepšoval každú hodinu.

Prešiel celý prvý rok v škole a Milan si ako-tak zvykol. Keď začal ďalší ročník, konečne sa všetko zlepšovalo. S niekoľkými spolužiakmi, s ktorými predtým prehovoril raz, dvakrát, sa odrazu rozprávalo úplne jednoducho. Ešte pred rokom boli preňho cudzincami, teraz sa stali jeho kamarátmi.

„Veľmi rád počujem, že si si na školu a ľudí v nej zvykol," prehovoril po trpezlivom počúvaní Alex. „Ja som mal podobný problém a trvalo dlhšie, než sa vyriešil."

„Bolo to úžasné, pán doktor. Konečne som chodil do školy rád. A potom sa k nám pridala ona."

Milan sa najviac kamarátil s troma chlapcami z triedy. Takáto malá skupina mu úplne vyhovovala; a zrazu sa medzi nimi ocitla Silvia. Bola to spolužiačka, ktorú si Milan dovtedy takmer nevšímal. Považoval ju iba za nudnú bifľošku, ktorá ani nebola nejako extra pekná. Okrem jej očí. Tie zelené oči sa nedali prehliadnuť. Najprv si na ňu nedokázal zvyknúť. Keď s nimi niekam išla, Milan bol vždy tichší a nervóznejší než zvyčajne. Ostatní Silviu považovali za jednu z nich. Neskôr si niečo začal uvedomovať. Čím viac poznal Silviu, jej osobnosť, záľuby, tým viac tušil, že tá nervozita má iný dôvod. Zrazu mu pripadala aj krajšia. Všímal si jej upravené vlasy, úprimný úsmev a tie zelené oči boli ešte úžasnejšie než predtým. Predtým sa mu páčilo veľa dievčat, ale teraz cítil niečo iné.

Ďalšie týždne sa pokúšal zmierniť nervozitu a viac sa s ňou rozprávať. Onedlho ju konečne mohol považovať za kamarátku. Milan však túžil po niečom viac a mal v pláne na tom zapracovať. Všetko mu prekazil jediný rozhovor s kamarátom:

„Vedel si, že má Silvia frajera?"

Milanovi skoro zabehla desiata: „Netušil som. Fakt?" „Hej, povedala mi to Ema. Je z iného mesta a o pár rokov starší."

„Škoda, rozmýšľal som, že ju niekam pozvem."

Nádej pre Milana skončila. Snažil sa na to nemyslieť, ale Silviu videl každý deň, rozprával sa s ňou každý deň, smial sa s ňou každý deň.

Miloval ju, ale vedel, že jej to nikdy nebude môcť povedať.

„Musel si sa cítiť veľmi zle. S podobnými problémami sa mi zverili už viacerí pred tebou. Rozprával si sa o tom s niekým?" zaujímal sa Alex.

„Koho som mal zaťažovať s takou blbosťou? Proste som čakal, že ma to raz prejde a bude dobre."

„A bolo lepšie?" Alex si niečo zaznačil do zápisníka.

„Načo sa to pýtate? Viete ako tento príbeh končí. Rodičia vás dobre informovali."

„Tvoji rodičia ti chcú len dobre. Prosím, pokračuj."

eprasa.pl 9323d9d293

Milan pokračoval v rozprávaní. Pustil sa do opisu dňa, kedy s kamarátmi po škole sedeli v neďalekej kaviarni. Bola s nimi, pravdaže, aj Silvia. Bavili sa o obyčajných študentských veciach, ktoré nestáli za zmienku. Postupne ľudí ubúdalo, až to dopadlo tak, že ostal len Milan spolu so Silviou.

„Chceš ešte ostať alebo ideme preč?“ spýtala sa ho.

Milan bol nervóznejší než kedykoľvek predtým. Prvý raz bol so Silviou úplne sám. Pripadal si ako zamrznutý. Nakoniec sa mu podarilo zo seba dostať aspoň dve slová: „Môžeme ísť.“

„Kam sa teraz chystáš?“ položila mu ďalšiu otázku, keď vyšli von.

„Asi pôjdem domov, dnes bol ťažký deň,“ odvetil Milan.

Tretia Silviina otázka Milana zarazila: „Môžem ísť chvíľu s tebou? Musím počkať na otca, a nemám teraz čo robiť.“

Milan cítil, že sa začína červenať. Robí mu to naschvál? Vie, čo k nej cíti a chce ho za to mučiť? Prečo rozmýšľa nad takými hlúposťami? Hanbil sa za svoje myšlienky.

„Pravdaže, môžeš.“

Cestou sa veľa rozprávali, Milan sa medzitým ukľudnil. V rozhovore prevládala téma jarných prázdnin.

„S rodičmi pôjdeme do Prahy. Teším sa, ešte som nebola v Česku. Aké plány máš ty?“

Milan chvíľu premýšľal, čo povedať. Málokedy mal niečo dopredu premyslené. Pravdepodobne sa bude celé prázdniny nudiť, ale niečo povedať musí.

„Chystám sa napísať jednu poviedku, pošlem ju potom do súťaže.“

„Zaujímavé. A môžem vedieť o čom bude?“

„O semafore,“ odpovedal stručne Milan.

„Hmm, záhadná téma. Dúfam, že mi ju dáš potom prečítať,“ usmiala sa naňho.

Na polceste k Milanovmu domu zazvonil Silviin mobil.

„Prepáč, Milan. Už musím ísť.“

Na moment sa pre Milana zastavil čas. Nikdy ju neľúbil viac ako teraz. Chcel jej proste všetko povedať, ale mal toľko rozumu, aby pochopil, že by tým všetko pokazil.

„Nevadí, ďakujem za spoločnosť. Sľubujem ti, že budeš prvá, kto si prečíta moju poviedku. Uži si Prahu.“

Pozeral sa na ňu ako odchádza a rozhodol sa, že napíše najlepšiu poviedku o semafore.

Prázdniny utiekli ako voda a Milan bol spokojný s kvalitou jeho poviedky. Bol zvedavý, čo na to povie Silvia. Keď prišiel do školy, ešte tam nebola. Spýtal sa na ňu kamarátov, ale nič nevedeli. Potom vošiel do triedy učiteľ a povedal, čo sa stalo. Milan s hrôzou počúval o desivej nehode na diaľnici medzi Brnom a Prahou. Muž a žena mŕtvi, ich dcéra vo vážnom stave v nemocnici. Milana to zabolelo ešte viac, keď si spomenul s akou radosťou rozprávala Silvia o Prahe.

„Dlho som nevedel, ako na tom Silvia je. Nedokázal som sa s ňou skontaktovať,“ vysvetľoval Milan doktorovi. „Potom sa stalo niečo neuveriteľné. Asi mesiac po nehode som hneď ráno cítil, že ten deň bude výnimočný. Ani neviem prečo. Vyučovanie prebiehalo obyčajne, ale čo prišlo po ňom mi zmenilo život.“

Pokračovanie v nasledujúcom čísle.

MAJERNÍK, M.: Jej zelené oči. In: *Mladá slovenská poviedka 2024. Zborník literárnych prác celoštátnej súťaže mladých autorov.* Dolný Kubín : Oravské kultúrne stredisko, 2024, s. 54-59.

eprasa.pl 9323d9d293

Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

Prezentácia výstavy „Značkové umenie"

V galérii Slovenského inštitútu vo Varšave sa 4. septembra 2025 uskutočnila vernisáž výstavy „Značkové umenie", ktorú príhovormi otvorili jej kurátorka Miroslava Repiská a jeden z autorov vystavovaných diel Ján Raška. Spoluautori projektu „Značkové umenie" pôvodne chceli len „prepojiť" výtvarníkov rôznych generácií, názorov i umeleckých prístupov v spoločnom experimente – transformovať staré cestné značky na autonómne výtvarné objekty. Z prvotného spontánneho nápadu sa postupne vyvinul

široko koncipovaný projekt, ktorý oslovuje tvorcov nielen z oblasti maľby, ale aj sochárstva, hudby, filmu či videoprojekcie (o.i. akad. maliar Daniel Brunovský, akad. maliar Ondrej Rudavský, akad. sochár Miroslav Tomaška, hudobný skladateľ Slavo Solovic, či filmový režisér Martin Šulík). Stvárnený motív nie je vopred daný, umelci sú determinovaní len veľkosťou a formátom značky, na ktorej sa ich výtvarný prejav ocitne. Každé dielo nesie teda vlastnú poetiku, výpoveď i vizuálnu energiu, no zároveň je súčasťou väčšieho „značkového" celku. (Ľudmila Miller)

Klavírny koncert

V Slovenskom inštitúte vo Varšave sa 11. septembra 2025 uskutočnil koncert Bohdana Kovala, laureáta jubilejného XX. ročníka Medzinárodného klavírneho fóra „Beskydy bez hraníc", ktoré sa každoročne vo februári koná v Sanoku. Podujatie je spojením medzinárodnej klavírnej súťaže, odbornej konferencie, školení a kurzov hry na klavír pod vedením domácich i zahraničných koncertných majstrov. Tohto roku sa ho zúčastnili zástupcovia 15 krajín (o.i. z Belgicka, Japonska, Kanady, Litvy, Poľska, Slovenska i Ukrajiny). V podaní B. Kovala (absolvent doktorandského štúdia u prof. Mariána Lapšanského na Akadémii umení v Banskej Bystrici, v súčasnosti pedagóg na tamojšej Fakulte múzických umení) v galérii SI Varšava zazneli diela viacerých slovenských i zahraničných hudobných skladateľov. (Monika Kalinowska)

Prezentácia publikácie „Účasť Slovákov vo Varšavskom povstaní"

V Slovenskom inštitúte vo Varšave sa 29. septembra 2025 uskutočnila prezentácia publikácie mladého slovenského historika Juraja Kasardu „Účasť Slovákov vo Varšavskom povstaní" (verziu v poľskom jazyku vydal v tomto roku Inštitút národnej pamäti vo Varšave, slovenskú verziu pripravuje na vydanie Ústav pamäti národa v Bratislave). V knihe je vďaka množstvu dobových fotografií, dokumentov i svedectiev podrobne zmapovaný vznik a pôsobenie „Čaty Slovákov", ktorej členovia mali ako jediní nepoľskí účastníci povstania právo nosiť na rukáve okrem „oficiálnej povstaleckej" poľskej biele-červenej pásky „AK" (Armia Krajowa) aj osobitnú pásku so slovenskou národnou trikolórou a znakom. Na prezentácii v zaplnenej galérii inštitútu sa zúčastnila veľvyslankyňa Andrea Elscheková Matisová, vojenský pridelenec gen. Miroslav Korba, predstavitelia Múzea Varšavského povstania, Inštitútu národnej pamäti, ako aj historici i pedagógovia z viacerých varšavských vedeckých a univerzitných inštitúcií, pričom medzi návštevníkmi podujatia nechýbali ani potomkovia veliteľa „Čaty Slovákov" Miroslava Iringha a poľskej zdravotníčky čaty Jadwigy Podrygallo. (Monika Kalinowska) ■

eprasa.pl 9323d9d293

Zápisník včelára – október

autor | Inga Majeriková

Očarujúcu jesennú prírodu v októbri zvyčajne skrášľujú nielen listy na stromoch, ktoré postupne menia svoje farby, ale aj kvitnúce trvalky, trávy či okrasné kríky. Niektoré invazívne rastliny dokonca poskytnú včelám aj neskorú peľovú znášku. Včielky sa však pomaly, ale iste, začínajú zhromažďovať do zimného chumáča. Je teda ideálny čas na poslednú rýchlu prehliadku včelstva, pri ktorej skontrolujeme stav zásob, kvalitu plodu a prítomnosť matky. V prípade zistených problémov ide o prakticky poslednú možnosť vložiť do rodiny novú matku. Zhruba od 15. októbra do konca mesiaca je ešte možné včelstvá spojiť. Ak je však včelstvo príliš slabé, t. j. zaberá menej ako 5 rámikov alebo sú rámiky obsadené nepravidelne či bez zásob, najlepším riešením bude jeho rozptýlenie medzi susedné úle. Zrušenie slabej rodiny, resp. jej rozdelenie medzi iné, vykonávame vždy tesne pred zotmením, pretože včely už nelietajú a ľahšie nájdeme matku, ktorú musíme odstrániť. Následne zo všetkých rámikov strasieme včely a prázdny úľ zatvoríme. Rámiky s plodom, prípadne aj plásty so zásobami vložíme do susedných úľov.

Práce mimo včelnice

V mesiaci október už nemá včelár veľa práce priamo na včelnici, takže sa môže sústrediť na aktivity zamerané na údržbu, opravu či nákup včelárskeho vybavenia. Jednou z najväčších výziev je uskladnenie zásobných rámikov so súšou. Tieto by mali byť uložené na suchom mieste, ideálne pri teplote pod 10 °C, aby boli dostatočne chránené pred vijačkou voštinovou či myšami. Vajíčka vijačky sa prirodzene vyskytujú na každom pláste. V úli si s nimi väčšinou včely hravo poradia. V priestore mimo včelnice je však nevyhnutná pomoc včelára. Najčastejším spôsobom je vloženie zásobných rámikov do skrine tak, aby sa navzájom nedotýkali. Nezaškodí raz za čas vystaviť zásobné rámiky na celý deň na mráz pri teplote -10 °C. Vajíčka i larvy sa podchladia a zahynú. Na rámiky bez medových a peľových zásob, ale aj celkovo na úle a včelárske náradie je vhodnejšie použiť tzv. sírne knôty. Rámiky buď vložíme do uzatvorenej nádoby alebo ich umiestnime niekde do pivnice či skladu. Následne vložíme zapálené sírne knôty do sírnej lampy a necháme pôsobiť minimálne dve hodiny. Horením vzniká kysličník siričitý, ktorý do 24 hodín zničí húsenice i samotné motýle. Vajíčka však ostávajú nepoškodené, a preto je potrebné sírenie po 14 dňoch zopakovať. Ako prevencia proti vijačke dobre poslúži aj anízový olej. Ideálne je vložiť do skrine so zásobnými rámikmi papierovú kuchynskú utierku, na ktorú sme naniesli niekoľko kvapiek oleja. Niektorí včelári postriekajú rámiky obyčajným octom, iní aplikujú kyselinu mravčiu či dokonca biologickú ochranu v podobe chalcidiek (parazitických osičiek), ktoré sa živia larvami vijačky. Vynikajúce, resp. 100% výsledky dosahujú včelári aj pri použití ekologického prípravku B401 CERTAN, ktorý neobsahuje žiadne chemikálie, ale len baktérie Bacillus thuringiensis. Je však potrebné aplikovať ho po vytočení medu, ešte pred uskladnením rámikov. Baktéria sa prostredníctvom potravy dostane do tráviaceho traktu lariev. Ten obsadí a larva uhynie, čím sa zastaví reprodukčný proces.

Časť plástu zničená vijačkou

Sírna lampa

Sírne knôty

V našom geografickom priestore sa vyskytuje vo včelstvách vijačka voštinová (väčšia) a vijačka úľová. Obe od mája do konca septembra aktívne lietajú. Môžu prenášať rôzne choroboplodné zárodky a vedci dokonca zistili, že v truse vijačiek sa nachádzajú spóry včelieho moru. ■

Viete, že...

aj ten najkvalitnejší med sa môže pokaziť? Medu totiž neprospievajú príliš vysoké teploty, pretože sa v ňom môže vytvoriť nadmerné množstvo látky hydroxymetylfurfural (HMF). Čerstvý med má bežne menej než štyri miligramy HMF na kilogram, rok skladovania sa prejaví zhruba zdvojnásobením tejto hodnoty. Táto látka, ktorá teda vzniká prirodzene vplyvom teploty a času, je samozrejme v malom množstve pre ľudí neškodná. Ale pri vyšších hodnotách môže pôsobiť ako potenciálny karcinogén. Ďalším problémom je príliš rýchla dehydratácia medu, po ktorej začne med kvasiť. Spoznáte to podľa toho, že na jeho povrchu sa vytvorí pena, ktorá zapácha podobne ako alkohol.

Skysnutý med. Zdroj: www.domacimed.cz

eprasa.pl 9323d9d293

42 rokov práce v školstve

autor | Grażyna Falatová

Práca v školstve to nie je len profesia – je to povolanie. Dlhoročná práca v školstve vyžaduje veľkú trpezlivosť a neustály rozvoj, nielen profesionálny, ale aj osobný. Učiteľ, ktorý pracuje so žiakmi mnoho rokov, sa stáva svedkom ich vyrastania, formovania charakteru a ich úspechov. Roky strávené v školstve sú tiež časom mnohých výziev. Zmeny učebných osnov, nových technológií, rastúcich požiadaviek žiakov a ich rodičov – to všetko si vyžaduje flexibilitu učiteľov, otvorenosť a pripravenosť na nepretržité vzdelávanie. Dlhoroční pedagógovia sa často stávajú mentormi a autoritou a ich skúsenosti sú na nezaplatenie – nielen pri práci so žiakmi, ale aj pri formovaní mladších kolegov. Práca v školstve je každodenným budovaním budúcnosti – s vášňou, oddanosťou a vierou v druhého človeka. Tí, ktorí jej venovali celý svoj profesionálny život, sú piliermi vzdelávacieho sveta.

Mgr. Daniela Kakačková pochádza z Tvrdošína. Narodila sa v Trstenej. Do základnej školy chodila do Tvrdošína. Následne po ukončení základnej školy nastúpila na Strednú pedagogickú školu v Turčianskych Tepliciach. Potom po krátkej dobe pracovala v školstve a neskôr začala navštevovať vysokú školu. Po 40. narodeninách sa rozhodla získať vysokoškolské vzdelanie na detašovanom pracovisku Filozofickej fakulty Konštantína filozofa z Nitry, ktoré bolo na Orave. Medzi tým sa vydala, založila rodinu a popritom celý čas pracovala v školstve.

Krajanka Daniela má zaujímavý príbeh, pretože nasledovala manžela za prácou do Ostravy. Tam dostali byt a tam bývali. Daniela si musela urobiť rozdielové skúšky z českého jazyka, keďže chcela pracovať v školstve. To sa jej podarilo a nastúpila tam do práce. Najprv pracovala v jasliach a potom sa dostala do materskej školy, čo bolo jej celoživotným snom. Keď pracovala v Čechách, dá sa povedať na Morave, pracovala tam s deťmi so špecifickými potrebami, ktorým sa venovala primeraná starostlivosť a náležitá pozornosť. Boli s rodinou v Čechách 9 rokov a keď sa rozdelilo Československo, presťahovali sa s manželom a deťmi späť na Slovensko.

Po príchode domov sa zamestnala na základnej škole a vyučovala triedy 1-4 a na 5-8 učila nemecký jazyk. Po takmer 5 rokoch začala pracovať v materskej škôlke. Tam ostala pracovať až do dôchodku. Celkovo v školstve prepracovala úctyhodných 42 rokov a z toho 19 rokov bola v pozícii riaditeľky. Neskôr bola aj riaditeľkou nielen jednej škôlky, ale aj riaditeľkou niekoľkých predškolských zariadení. Častokrát ostávala v práci aj cez víkendy. Začiatky práce v školstve boli náročne, ale bola to doba, že ľudia si navzájom viac pomáhali a viac spolu komunikovali. Keď pracovala v škôlke tiež sa začala venovať deťom so špecifickými potrebami, medzi zdravé deti, ktoré boli začleňované aj deti so špecifickými potrebami.

Tento druh práce mala rada, práca ju vždy tešila a chodila do nej s radosťou. Nielen učila, ale aj rozvíjala v deťoch talent po výtvarnej stránke, hudobný aj umelecký. Deti sú podľa Daniely úžasné a stále rovnaké. Každá práca s deťmi je zaujímavá a prináša do života veľa radosti a potešenia. Keď je učiteľka vnímavá a reaguje na pocity detí, vníma ich potreby a zároveň ich všestranne rozvíja a motivuje ich k činnosti vďaka čomu sa deti vyvíjajú. Ovplyvňuje to aj učiteľku, ktorá sa teší z úspechov svojich žiakov a podporuje ich pri zvyšovaní ich kompetencií.

Ako povedala Daniela, od 90- tych rokov minulého storočia sa na Slovensku venuje omnoho viac pozornosti deťom so špecifickými potrebami. To sa týka predovšetkým zariadení základných a stredných škôl. Existujú asistenti učiteľa, alebo asistentky v predškolských zariadeniach a pedagógovia na základných školách. Niektoré deti, ktoré potrebujú väčšiu starostlivosť môžu využiť túto možnosť pomoci, ale rodičia musia s tým súhlasiť. Rodič má možnosť požiadať o pomoc pre dieťa v centrách preventívneho poradenstva služby od logopéda, pedagóga, či špeciálneho pedagóga, ktorý pomôže zostaviť pre dieťa individuálny študijný plán.

Teraz je väčšia možnosť využívať vo vyučovacom procese digitálne technológie. Pre deti predškolského veku je ale najlepšie zážitkové učenie hrou. Jednoznačne sú vysoké požiadavky na výchovu a vzdelávanie detí a aj učiteľka sa musí vzdelávať celý čas a pracovať na sebe, aby dokázala ustáť tie požiadavky.

Daniela sleduje tieto zmeny už z pozície učiteľky v dôchodku. Niekedy sa jej zdá, že profesia učiteľa prešla dlhou cestou vývoja a stále rastú požiadavky na jeho schopnosti. Vo voľných chvíľach sa zúčastňuje na stretnutiach s krajanmi v jablonskej klubovni Spolku Slovákov v Jablonke. Rada si zalistuje aj krajanský časopis Život. Neraz diskutuje aj o situácii slovenského vyučovania v Poľsku a vie, že je to náročné a ťažké učiť, keď neexistuje dobre metodické zázemie. ■

Môj obľúbený slovenský príbeh v Krakove

Od septembra do decembra budú zdobiť steny Galérie slovenského umenia v Krakove víťazné práce z výtvarnej súťaže Ludwika Korkoša s názvom *Môj obľúbený slovenský príbeh*. Pozývame milovníkov umenia, aby si prišli vzhliadnuť zaujímavú výstavu detských autorov zo Spiša a Oravy, ktorí sa zapojili do menovanej výtvarnej súťaže, ktorú už viaceré desaťročia vyhlasuje redakcia časopisu Život a v posledných rokoch v spojení so Slovenským inštitútom vo Varšave. Mladí umelci propagujú svojimi prácami krásy a zaujímavosti Slovenska, ktoré ich oslovili. (aj)

eprasa.pl 9323d9d293

Rokovanie s predstaviteľmi Rady Európy

Dňa 29. septembra sa generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris stretol v Katoviciach s expertmi Poradného výboru Rady Európy monitorujúceho Rámcový dohovor o ochrane národnostných menšín Laury-Mariou Crăciunean-Tatu (Rumunsko), Tove H. Malloy (Dánsko) a Judithou Wyttenbach (Švajčiarsko). Počas rokovaní sa venovali situácii slovenskej menšiny v Poľsku

v súvislosti s implementáciou predmetného dohovoru a výzvami, pred ktorými naša komunita stojí. (mm-m)

Kongres o menšinách v Opolí

Pri príležitosti 20. výročia prijatia zákona o národnostných a etnických menšinách a regionálnom jazyku sa v dňoch 23. – 24. septembra uskutočnil v Opolí kongres venovaný problematike postavenia národnostných a etnických menšín. Na podujatí, ktoré spojilo zástupcov rôznych minorít z celého Poľska boli pertraktované témy ich postavenia, ochrany kultúrnej identity, vzdelávania či vzájomnej spolupráce. Spolok Slovákov v Poľsku na ňom reprezentoval generálny tajomník Ľudomír Molitoris. K nahliadnutiu bola tiež putovná výstava, ktorá prezentuje jednotlivé menšiny, vrátane slovenskej. (mm-m)

Zapojte sa do súťaže Vianočná pohľadnica

Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne a Spolok Slovákov v Poľsku vás pozývajú zapojiť sa do 22. ročníka medzinárodnej detskej výtvarnej súťaže Vianočná pohľadnica. Súťaž je tematicky zameraná na uchovávanie tradičného vianočného zvykoslovia, konfrontovanie s inými kultúrami, národmi a výtvarné spracovávanie tradičnej vianočnej témy aj netradičnými výtvarnými technikami. Súťaže sa môžu zúčastniť detskí autori od 5 do 15 rokov, pričom maximálny rozmer prác je A5.

Vytvorte svoju vlastnú originálnu vianočnú pohľadnicu a podeľte sa s nami o čaro Vianoc vo vašich kresbách a maľbách. Uzávierka súťažných prác je 14. novembra 2025! Viac informácií a prihlášky nájdete na našej stránke, po naskenovaní QR kódu.

Poďakovanie za knižný dar

Redakcia časopisu Život vyjadruje poďakovanie Vydavateľstvu Matice slovenskej a pani riaditeľke Ingrid Majerikovej za venovaný knižný dar, ktorý podporí naše aktivity spojené so súťažami venovanými deťom, mládeži i dospelým v krajanskom prostredí.

Redakcia Život

eprasa.pl 9323d9d293

Blahoželania

K Tvojím krásnym
75. narodeninám prajeme,
aby si mal vždy dôvod na úsmev
a aby Ťa obklopovali len tí najlepší ľudia.
Nech Ti každý deň prináša
zdravie, šťastie, radosť a božie požehnanie.

Blahoželanie zasiela krajanovi **Františkovi Dłuhému z Novej Belej**, ktorý oslávil 75. narodeniny, manželka, dcéry, zaťovia, vnúčatá a ostatná rodina. Krajan František dlhé roky slúžil v kostole ako mimoriadny vysluhovateľ svätého prijímania.

***

Veľký sviatok – 80 rokov!
Máš iskru v očiach, mladého ducha
a srdce plné života.
Prajeme Ti, aby Ťa zdravie nesklamalo,
aby si milovala život,
verila v sny a cítila sa sviežo a šťastne!

Narodeninový vinš zasiela krajanke **Helene Michalakovej z Jurgova**, ktorá nedávno oslávila významné životné jubileum 80 rokov života, manžel a celá ostatná rodina. Krajanka je dlhoročnou čitateľkou Života a bývalou riaditeľkou základnej školy v Jurgove.

***

Milá Ewa,
Je nám veľkým potešením,
želať Ti v deň 50. narodenín,
veľa zdravia, šťastia veľa,
všetko, čo si srdce želá,
veľa lásky, spokojnosti,
v celej ďalšej budúcnosti,
úsmev v tvári, radosť v oku,
úspech v každom žitia kroku.

Blahoprianie zasielame kolegyni **Ewe Kozioł z Krakova**, ktorá nedávno oslávila krásne 50. narodeniny, ku ktorým jej prajeme veľa krásnych chvíľ v kruhu jej najbližích.

***

Život plný radosti,
bez nervov a starostí,
žiadny čas strávený nudou,
všetko najlepšie nech máš
ešte len pred sebou.
Veľa šťastia, zdravíčka!

Narodeninový vinš zasielame krajanke doručovateľke časopisu Život **Łucji Kościelakovej z Veľkej Lipnice**, ktorá nedávno oslávila významné životné jubileum 50 rokov života, ku ktorému jej prajeme veľa zdravia, elánu do života a pohody v kruhu rodiny.

Zo srdca Vám chceme priať,
aby ste sa mohli vždy v živote smiať.
Prajeme Vám to, čo človek najviac potrebuje – zdravie,
to, čo človek márne hľadá – šťastie,
a to, bez čoho sa nedá žiť – lásku.

Blahoprianie zasielame pani **Stanislave Mól**, ktorá 4. októbra oslávila 65. narodeniny. Prajeme veľa pekných chvíľ v kruhu rodiny.

***

Už je to pekných pár rokov,
čo spoločne brázdite svet.
Keď ste si prstienky z lásky dali,
úctu a vernosť si sľubovali.
Manželský sľub ste nevzali späť.
Nech tak ako kedysi vám v srdci zvony znejú,
lásku a šťastie vám k 60. výročiu prajú!

Toto blahoželanie zasielajú krajanom manželom **Anne a Jozefovi Krišíkovcom z Vyšných Láps**, ktorí nedávno oslávili 60. výročie sobáša, dcéra, synovia, nevesty, zať, vnúčatá, pravnúčatá a ostatná rodina. Krajanka Anna, ktorá v minulosti hrala vo vyšnolapšanskom ochotníckom divadle, zároveň oslávila 1. septembra 86. narodeniny, k čomu jej taktiež prajú veľa zdravia a božieho požehnania.

eprasa.pl 9323d9d293

Stowarzyszenie Krzewienia Sportu, Turystyki i Kultury „Kolejarz"

vyhlasuje poľsko-česko-slovenskú

FOTOGRAFICKÚ SÚŤAŽ

s názvom

„ŽELEZNICE PREKONÁVAJÚ HRANICE – ÚZKOROZCHODNÉ ŽELEZNICE V CESTOVNOM RUCHU ČIECH, POĽSKA A SLOVENSKA"

ktorej cieľom je priblíženie, propagácia a prezentácia regiónov spojených s využitím v regionálnom cestovnom ruchu úzkorozchodných železníc prostredníctvom fotografie, ako aj zdokumentovanie pamiatkových miest a zachovanie ich skutočného stavu na fotografii a súčasne inšpirovanie účastníkov k tvorivému hľadaniu, skúmaniu priestorov ohrozených degradáciou a zachovanie týchto miest. Súťaž je tiež príležitosťou obrátiť pozornosť na problém obnovy pamiatok železničnej infraštruktúry a spojeného s nimi okolia. Je potrebné zdôrazniť, že s každým takýmto miestom sa spájajú osudy ľudí, formovanie generácií a pocitu identity.

Súťaž sa koná od 16. mája 2025 do 31. júla 2026.

Viac informácií nájdete na: **www.kolejarz.org.**
Informácie v jednotlivých jazykoch poskytujú:
+48 608 082 808, e-mail: v poľskom jazyku
a.walczyk@kolejarz.org
+48 502 280 488 e-mail: v slovenskom jazyku
zivot@tsp.org.pl
+48 608 293 382 e-mail: v českom jazyku
bojanowska@czechcentres.cz
+48 22 56 03 782,
e-mail: **fotoarchiwum@muzeumsportu.waw.pl**

Slovenské sv. omše v nedeľu a sviatky na Spiši a Orave

Nová Belá - farnosť sv. Kataríny Alexandrijskej o 11.00 hod.
Krempachy - farnosť sv. Martina o 10.30 hod.
Nedeca - farnosť sv. Bartolomeja o 7.30 hod.
Kacvín - farnosť Všetkých Svätých o 9.15 hod.
Jurgov - farnosť sv. Sebastiána o 11.00 hod.
Vyšné Lapše - farnosť sv. Petra a Pavla o 7.00 hod.
Jablonka - farnosť Premenenia Pána o 16.00 hod.
Spišská Stará Ves - farnosť Nanebovzatia Panny Márie o 8.00 a 11.00 hod.
Veľká Franková - farnosť sv. Mikuláša o 9.30 hod. a filiálka Malá Franková o 8.00 hod.
Ždiar - farnosť Navštívenia Panny Márie o 7.45 hod. a 9.30 hod., filiálka Tatranská Javorina - kostolík sv. Anny o 11.00 hod.
Trstená - farnosť sv. Martina o 7.00, 8.30 a 10.30 hod.
Bobrov - farnosť sv. Jakuba o 8.00 a 10.30 hod.

DAR SRDCA

Do našej akcie Dar srdca sa zapojil **nemenovaný krajan z Krakova** sumou **200** EUR a **Roman Zajaczkowski** sumou **800** PLN pre potreby Spolku Slovákov v Poľsku. Všetkým darcom srdečne ďakujeme!

Ktokoľvek by chcel podporiť náš Spolok, môže prispievať na adresu: Towarzystwo Słowaków w Polsce, ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków. Nr konta: BNP PARIBAS 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001.

Milí čitatelia,

Prinášame Vám možnosť kúpiť svojím blízkym predplatné Života formou darčekovej poukážky. Jej hodnota bude závisieť od druhu predplatného. Potešte svojich blízkych, priateľov práve predplatením Života!

ZÁUJEMCOVIA O DARČEKOVÝ POUKAZ SA MÔŽU HLÁSIŤ NA
e-mail: zivot@tsp.org.pl
alebo na telefónnom čísle 12/633 36 88
prípadne uhradiť na číslo účtu:
BNP PARIBAS
27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
IBAN: PL 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
SWIFT: PPABPLPK
s poznámkou:
„Darčeková poukážka na predplatné Života 2026"

eprasa.pl 9323d9d293

VÝTVARNÁ SÚŤAŽ LUDWIKA KORKOŠA 2025/2026

Milí mladí priatelia!

Redakcia časopisu Život v spolupráci so Slovenským inštitútom vo Varšave za spoluúčasti spišských a oravských základných škôl vyhlasuje ďalší ročník výtvarnej súťaže Ludwika Korkoša 2025/2026 pod názvom

Ornamenty a vzory z regiónov Slovenska

Tohtoročná téma ponúka veľmi široký záber námetov. Slovensko je bohaté na regióny a pre každý z nich sú príznačné ornamenty a vzory, ktoré sa objavujú na odevoch, obrazoch, výšivkách, šperkoch a architektúre. Je na vás, tvorcoch, ako stvárnite zvolené námety prostredníctvom rozličných výtvarných techník. Námety sa môžu hľadať v knihách, internete, ľudovej kultúre, na pamiatkach a pod. Možno na svojich cestách po Slovensku ste niektoré námety aj videli a utkveli vám v pamäti. Práve teraz ich máte možnosť ukázať rovesníkom a ďalším recipientom vďaka výtvarnej súťaži. Prajeme dobrú zábavu.

Forma a spracovanie:

Pri spracovaní svojich prác môžete použiť ľubovoľné techniky a formy, ako napríklad: maľba, koláž, plagát, pohľadnica, poštová známka, pozvánka, priestorové trojrozmerné stvárnenie, výšivka, medaila, grafika, kresba ceruzkou, kriedou, či voskovými pastelkami v kombinácii s textilom alebo iným materiálom.

Podmienky súťaže:

Súťaže sa môžu zúčastniť všetci žiaci základných škôl z Oravy a Spiša v Poľsku, ktorí nám do redakcie zašlú jednu prácu na uvedenú tému. Výtvarné práce zaslané do výtvarnej súťaže sa nevracajú.

Autor zaslaním výtvarnej práce do súťaže súčasne čestne prehlási, že výtvarnú prácu vypracoval sám, že vlastní neobmedzené autorské práva na zasielanú prácu, že výtvarná práca je pôvodná a že jej prezentovaním nevznikne vyhlasovateľovi žiadny záväzok voči tretím osobám.

Autor výtvarnej práce zaslaním výtvarnej práce súhlasí s jej prezentovaním, nekomerčným využitím a verejným rozširovaním výtvarnej práce alebo jej kópie.

Autor výtvarnej práce zaslaním výtvarnej práce dáva súhlas s použitím výtvarnej práce na účely propagácie výtvarnej súťaže a jej uverejnenie v časopise Život.

Autor výtvarnej práce dáva vyhlasovateľovi redakcii Život súhlas so spracovaním osobných údajov, fotografických záberov a ich publikácie v prípade vyzdvihovania odmeny.

Termín uzávierky prijímania prác:

Svoje práce s označením „Výtvarná súťaž“ posielajte najneskôr do **26. februára 2026** na adresu redakcie:
Redakcia Život, ul. św. ***Filipa 7/7, 31-150 Kraków.***
Každá práca zaslaná do výtvarnej súťaže musí obsahovať nasledujúce údaje:
NÁZOV PRÁCE, MENO, PRIEZVISKO, VEK A PRESNÚ ADRESU AUTORA, TRIEDU A ADRESU ŠKOLY, KTORÚ NAVŠTEVUJE. Práce bez týchto údajov nebudú zohľadnené.

Najkrajšie práce budú ocenené porotou v dvoch vekových kategóriách: 1. mladšia skupina (od 1. do 4. triedy ZŠ), 2. staršia skupina (od 5. do 8. triedy ZŠ) a po desať účastníkov v každej kategórii získa tiež pekné slovenské knihy.

Výsledky súťaže budú vyhlásené v aprílovom čísle Života 2026. Odmenené práce budú prezentované na výstave v Slovenskom inštitúte vo Varšave, v Galérii slovenského umenia SSP v Krakove, v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej, Slovenských domoch v Kacvíne, Vyšných Lapšoch a Podvlku, ako aj v klubovni v Jablonke na Orave.

Srdečne Vás pozývame do nového ročníka súťaže!

eprasa.pl 9323d9d293

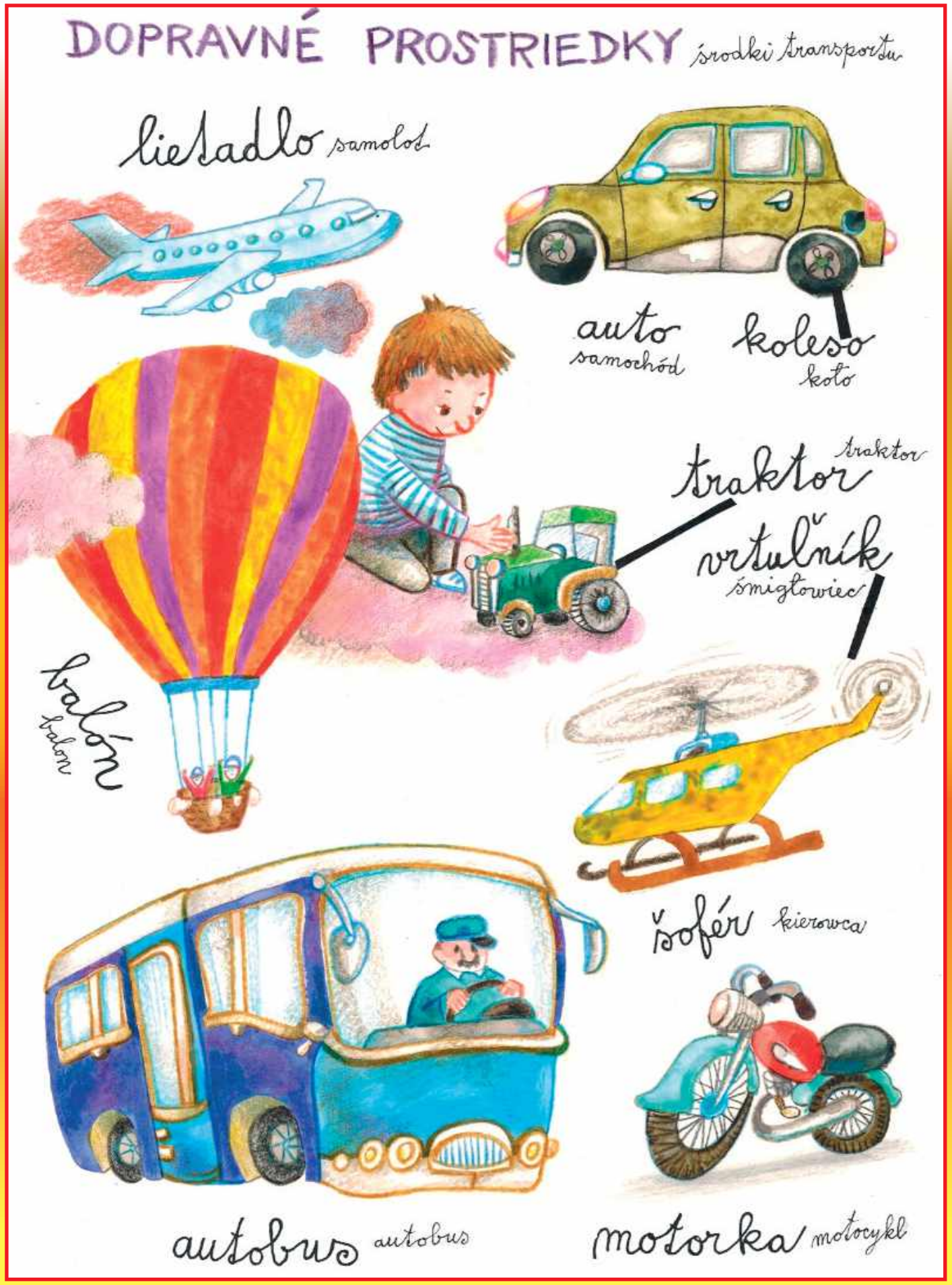

texty a ilustrácie | Renáta Milčáková

eprasa.pl 9323d9d293

Mitsubishi Eclipse Cross BEV

Nový Eclipse Cross je prvým batériovým elektromobilom od priekopníckeho modelu i-MiEV. Rodinné elektrické SUV nižšej strednej triedy bolo navrhnuté na cestovanie a ponúka dojazd cez 600 km na jedno nabitie. Robustný a dynamický dizajn modelu Eclipse Cross stelesňuje moderné dizajnové smerovanie Mitsubishi Motors a zároveň odráža sebavedomie značky.

Foto: zdroj internet

Na ceste k elektrifikovanej budúcnosti prichádza nový Eclipse Cross do Európy ako prvý čisto elektrický model Mitsubishi od priekopníckeho i-MiEV. Ponúkne dve varianty modernej batérie s cieľom uspokojiť rôznorodé potreby zákazníkov, synchrónny elektromotor s permanentným magnetom v dvoch výkonových verziách a hneď niekoľko možností nabíjania.

Poloautonómny systém MI-PILOT v novom Eclipse Cross uľahčuje prácu na dlhších cestách, zatiaľ čo automatické núdzové brzdenie pri cúvaní (Rear AEB) dokáže rozpoznať možné riziko nehody pri pomalších manévroch. Kompaktný SUV disponuje zostavou systémov ADAS, ktoré dodávajú istotu v situáciách, keď je to potrebné, avšak bez negatívnych dopadov na pôžitok z riadenia.

Konektivitu v Eclipse Cross zabezpečujú integrované služby Google, ako sú Mapy Google, Google Play a Asistent Google. Prístup k hudbe a podcastom výrazne zjednodušuje podpora pripojenia cez Android Auto a Apple CarPlay. Automobil má osemročnú záruku Mitsubishi, ktorá za splnenia konkrétnych podmienok pridáva tri roky navyše k beztak neuveriteľnej päťročnej továrenskej záruke značky. To znamená, že zákazník má nárok na záručné krytie po dobu až ôsmich rokov alebo 160 000 km (podľa toho, čo nastane skôr). Nový Eclipse Cross sa začne vyrábať od posledného štvrťrok 2025 vo Francúzsku.

Eclipse Cross ponúka dve verzie batérie pohonu. Batéria s vyššou kapacitou 87 kWh výrazne predlžuje dojazdovú vzdialenosť na viac ako 600 km. Batéria v novom Eclipse Cross je prepojená s mimoriadne hospodárnym elektromotorom so synchrónnym budením [EESM] a jednorýchlostnou prevodovkou pre plynulé dávkovanie výkonu. Verzia Eclipse Cross s dlhým dojazdom disponuje výkonom až 160 kW a krútiacim momentom 300 Nm. Vie dosiahnuť rýchlosť až 170 km/h a z miesta zrýchľuje na 100 km/h iba za 8,4 sekundy.

Nový Eclipse Cross podporuje nabíjanie typu Mode 2 z bežnej domácej zásuvky, resp. AC nabíjanie typu Mode 3 až do výkonu 22 kW prostredníctvom špeciálnej nabíjačky a zásuvky Type 2. To znamená komfortné nabíjanie bez ohľadu na dostupnú infraštruktúru. A pri výpravách za dobrodružstvom v tomto kompaktnom SUV je možné využiť nespočetné množstvo verejných rýchlonabíjacích staníc podporujúcich DC nabíjanie s výkonom až 150 kW cez zásuvku CCS. ■

Zuzka varí: z kuchyne starej matere

PAPRIKA PLNENÁ MÄSOM

Ilustračné foto: zdroj internet

Ingrediencie:
600 g mleté hovädzie mäso
1 šálka ryža
2 ks vajce
soľ
mleté čierne korenie
nové korenie
5 ks paprika čerstvá
mletý koriander

Omačka
1 ks cibuľa
750 ml paradajkový pretlak
múka hladká
soľ
cukor
2 lístky bobkový list
olej

Pracovný postup: Uvaríme si ryžu. Potom ju zmiešame s pomletým mäsom, vajíčkom a dochutíme koreninami. Zmesou plníme papriky, môžete k tomu urobiť aj guľky. Na oleji speníme cibuľku, pridáme muku a urobíme zápražku. Zalejeme teplou vodou a pridáme pretlak. Miešame, aby sa neurobili hrudky. Privedieme do varu a pridáme do omáčky naplnené papriky aj guľky, bobkový list a ochutíme soľou a cukrom, môžeme pridať aj kečup. Povaríme 30 minút. Podávame s knedľou. Dobrú chuť!

eprasa.pl 9323d9d293

FUTBAL

Limanova: Oblastná trieda

V druhej polovici septembra nastúpili futbalisti **Babia Góra Lipnica Wielka** na ihrisku *LKS Orkan Raba Wyżna*, ktorý zdolali gólmi Gogolaka, Łatku, Możeka a Jagielského presvedčivo 4:0. Následne privítali doma *Huragan Waksmund*. O výsledku zápasu sa rozhodlo ešte v prvom polčase, keď na jediný gól Lipničanov z kopačky Stołowského odpovedali po štvrťhodine hry hostia a zápas skončil nerozhodne 1:1. Na prvý októbrový duel Oravci cestovali na ihrisko *KS Zakopane*. A hoci otvorili skóre už v osemnástej minúte presným zásahom Gogolaka, ešte v prvom polčase Zakopianci vyrovnali. V druhom vsietili ďalšie dva góly, a tak si Lipničania odniesli druhú prehru v sezóne 1:3. Momentálne sa s dvadsiatimi tromi bodmi za sedem výhier, dve remízy a rovnaký počet prehier stále držia na 2. mieste.

Hráči **Orawy Jabłonka** odohrali na konci septembra dobrý zápas na ihrisku *Harnaś Tymbark*, keď gólmi Smuteka a Zarębu v nastavenom čase dokázali anulovať dvojgólový náskok súpera. Následne sa strelecky realizovali v domácom dueli s *Gorce Kamienica*, ktorému nasúkali až šesť gólov. Hetrikom sa blysol Styruła, po jednom presnom zásahu pridali Smutek i Oskwarek a jeden gól inkasovali súperi z vlastnej kopačky. Po jedenástich kolách sú Jablončania stále na 8. mieste, len o skóre pred *LKS Jodłownik* a *LKS Orkan Raba Wyżna*.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	NKP Podhale Nowy Targ II	11	9	2	0	29
2.	**Babia Góra Lipnica Wielka**	**11**	**7**	**2**	**2**	**23**
3.	Harnaś Tymbark	11	6	4	1	22
4.	Lubań Maniowy-Zapora Kluszkowce II	10	6	2	2	20
5.	Huragan Waksmund	11	5	4	2	19
6.	KS Zakopane	11	5	2	4	17
7.	Lubań Tylmanowa	11	5	2	4	17
8.	**Orawa Jablonka**	**11**	**4**	**4**	**3**	**16**
9.	LKS Jodłownik	10	5	1	4	16
10.	LKS Orkan Raba Wyżna	12	5	1	6	16
11.	AKS Ujanowice	12	3	4	5	13
12.	Gorce Kamienica	12	2	1	9	7
13.	KS Wierchy Rabka-Zdrój	10	2	1	7	7
14.	Zalesianka Zalesie	10	2	0	8	6
15.	LKS Wiatr Ludźmierz	11	1	0	10	3

Podhalanska: Trieda A

V septembrových zápasoch sa futbalistom **Granitu Czarna Góra** veľmi nedarilo. Po remíze a prehre nasledovali dve ďalšie prehry, najskôr na domácej pôde s lídrom súťaže *Skalni Zaskale* 1:2 a potom na ihrisku *Bór Dębno* vysoko 4:0. Z výhry sa tak tešili až v októbrovom dueli s *KS Lawina Spytkowice*, ktorý zdolali 1:2. V posledných štyroch zápasoch Čiernohorci strelili len tri góly, o ktoré sa postarali Sz. Kiernoziak, Cipta a Gryglak, čo zdá sa bude najväčšou boľačkou Spišiakov v tejto sezóne. So štrnástimi bodmi za štyri prehry i výhry a dve remízy sú zatiaľ v strede tabuľky na 8. mieste.

So strelením gólu majú problém aj futbalisti **GKS Łapsze Niżne**, ktorí do konca septembra ešte neokúsili chuť výhry, keď podľahli hráčom *Jarmuty Szczawnica* 0:3, *Groniku Gronków* 2:1 a *KS Lawine Spytkowice* vysoko 1:6. O čestné zásahy v posledných dvoch zápasoch sa postarali Chmiel a Truty. V prvom októbrovom dueli na domácom ihrisku sa im však podarilo zaknihovať prvú výhru v sezóne, keď porazili *Sokolicu Krościenko nad Dunajcem* tesne 3:2. Dvakrát sa strelecky presadil Chmiel a raz Handzel. Nižnolapšania sa tak odlepili zo spodku tabuľky a patrí im predposledné 13. miesto.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	Skalni Zaskale	10	9	0	1	27
2.	Gronik Gronków	10	7	0	3	21
3.	Bór Dębno	10	6	2	2	20
4.	Czarni Czarny Dunajec	10	6	2	2	20
5.	Zawrat Bukowina Tatrzańska	10	6	2	2	20
6.	Jarmuta Szczawnica	10	5	3	2	18
7.	Skawianin Skawa	10	5	2	3	17
8.	**Granit Czarna Góra**	**10**	**4**	**2**	**4**	**14**
9.	KS Lawina Spytkowice	10	4	1	5	13
10.	KS Luboń Skomielna Biała	9	4	1	4	13
11.	Sokolica Krościenko nad Dunajcem	9	1	1	7	4
12.	Wiatra Białka Tatrzańska II	9	1	1	7	4
13.	**GKS Łapsze Niżne**	**10**	**1**	**0**	**9**	**3**
14.	Unia Naprawa	9	0	1	8	1

Podhalanska: Trieda B 1. skupina

Futbalisti **Orawy Jabłonka II** zaknihovali v polovici septembra vysokú prehru na ihrisku *Jordan Jordanów II* 6:1, keď sa o jediný presný zásah postaral Kostenko. Následne si však napravili chuť v zápase s posledným klubom *Szarotka Rokiciny Podhalańskie*, ktorý rozstrieľali 2:7. Hetrik si pripísal Styruła a po dva góly Zahora i Kostenko. V októbrovom zápase už nestačili na *Skałku Rogoźnik/Stare Bystre*, keď nepriaznivý stav skorigoval Fedor len na 2:1. S piatimi prehrami a jedinou výhrou sú tak stále na predposlednom 9. mieste.

Hráči **For Fun Lipnica Wielka** sa v posledných troch zápasoch netešili ani raz z víťazstva, keď najskôr podľahli lídrovi súťaže *AP Wisła Czarny Dunajec II* 0:2, remizovali s *Deltou Pieniążkowice* 1:1 a prehrali doma s *Jordanom Jordanów II* vysoko 1:7. O presné zásahy Lipničanov sa postarali Kucek a Śliwiński. So siedmimi bodmi za dve výhry, jednu remízu a tri prehry sa tak prepadli na 6. miesto.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	AP Wisła Czarny Dunajec II	6	6	0	0	18
2.	Janosik Sieniawa	6	6	0	0	18
3.	Jordan Jordanów II	6	4	1	1	13
4.	KS Chabówka	6	3	1	2	10
5.	Skałka Rogoźnik	6	3	0	3	9
6.	**For Fun Lipnica Wielka**	**6**	**2**	**1**	**3**	**7**
7.	Delta Pieniążkowice	6	2	1	3	7
8.	Podgórki Krauszów	6	1	0	5	3
9.	**Orawa Jabłonka II**	**6**	**1**	**0**	**5**	**3**
10.	Szarotka Rokiciny Podh.	6	0	0	6	0

Podhalanska: Trieda B 2. skupina

Futbalisti **Spisz Krempachy** naďalej pokračujú v dobrých výkonoch. Na domácej pôde si poradili s *LKS Biali Biały Dunajec*, ktorý vyprevadili s vysokou prehrou 5:0. Body do streleckej listiny si pripísali Krzysztofiak, Nędza Kubiniec, Galiniak, Pacyga a Zygmond. Následne dokázali držať krok aj s lídrom súťaže *Gorc Ochotnica*, s ktorým uhrali na jeho ihrisku bezgólovú remízu. V prvom októbrovom zápase zdolali gólmi W. Surmu, Bizuba, Gryguśa, Zygmonda a Krzysztofiaka *KS Zakopane II* 3:5, a sú stále na výbornom 2. mieste, pričom na lídra strácajú už len jeden bod.

Na opačnej strane tabuľky sa nachádza **Łęgi Nowa Biała**, ktorej hráči doteraz ešte neokúsili chuť víťazstva. V predposlednom septembrovom zápase podľahli *Przełęcz Łopuszna* tesne 3:2, keď po úvodnom góle Sołtysa, Waliczek už len korigoval nepriaznivý výsledok. Na domácej pôde sa im následne podarilo otočiť nepriaznivý vývoj, keď dvomi gólmi Słowika a Gnidu uhrali remízu 2:2, no potom zaznamenali ďalšiu tesnú prehru na ihrisku *Spływ Sromowce Wyżne* 2:1, keď pred koncom zápasu znížil Łojek. S dvomi bodmi za dve remízy tak momentálne Novobeľanom patrí posledné 10. miesto.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	Gorc Ochotnica	6	4	2	0	14
2.	**Spisz Krempachy**	**6**	**4**	**1**	**1**	**13**
3.	Lepietnica Klikuszowa	6	3	2	1	11
4.	Przełęcz Łopuszna	6	3	1	2	10
5.	Spływ Sromowce Wyżne	6	3	0	3	9
6.	KS Zakopane II	6	2	1	3	7
7.	Dunajec Ostrowsko	6	1	3	2	6
8.	LKS Biali Biały Dunajec	6	2	0	4	6
9.	Wierchy Lasek	6	1	2	3	5
10.	**Łęgi Nowa Biała**	**6**	**0**	**2**	**4**	**2**

Milica Majeriková-Molitoris

eprasa.pl 9323d9d293

Magnez – ważny pierwiastek

Magnez (Mg, *łac. magnesium)* jest jednym z najpospolitszych pierwiastków, występuje w skorupie ziemskiej w ilości 2,74% pod postacią minerałów; w wodzie morskiej występuje w ilości około 0,12%, w postaci roztworu soli. Jest niezbędny do budowy i funkcjonowania naszego organizmu. W ciele zdrowego człowieka jest średnio 22-26 g magnezu, z czego ok. 60% znajduje się w kościach, 20% w mięśniach szkieletowych, 19% w innych tkankach miękkich, a ok. 1% w płynach pozakomórkowych. Magnez spełnia wiele ważnych funkcji:

- wpływa na działanie ponad 300 enzymów i bierze udział w ponad 600 reakcjach biochemicznych;
- wspomaga pracę mięśni;
- jest niezbędny do prawidłowej budowy tkanki kostnej, przez co zmniejsza ryzyko osteoporozy;
- stabilizuje układ nerwowy, poprawia pamięć i koncentrację, redukuje stres, poprawia nastrój i ogólne samopoczucie;
- normalizuje ciśnienie tętnicze krwi i utrzymuje odpowiedni rytm serca;
- wzmacnia układ odpornościowy stymulując namnażanie komórek chroniących organizm przed chorobotwórczymi drobnoustrojami (limfocytami);
- reguluje gospodarkę węglowodanową i równowagę elektrolitową; wpływa na wydzielanie insuliny, uczestniczy w przemianach glukozy i reguluje jej poziom we krwi;
- jest konieczny do wytwarzania energii w komórkach;
- zapobiega odkładaniu się blaszek miażdżycowych w naczyniach krwionośnych;
- umożliwia donoszenie zdrowej ciąży; zmniejsza ryzyko rzucawki, przedwczesnego porodu i niskiej wagi urodzeniowej dziecka;
- reguluje cykl snu i czuwania;
- łagodzi migrenowe bóle głowy;
- zapewnia utrzymanie właściwego poziomu wapnia, potasu i sodu.

Dzienne zapotrzebowanie na magnez:

- kobiety 310-320 mg, w ciąży 360-400 mg, karmiące 320-360 mg;
- mężczyźni 400-420 mg.

Są to średnie wartości, które zmieniają się w zależności od: płci, wieku, stanu fizjologicznego, rodzaju wykonywanej pracy i aktywności fizycznej. Niedobory magnezu są spowodowane głównie przez: nieodpowiednią dietę, choroby przewlekłe (układu pokarmowego, zaburzenia wchłaniania, nieprawidłowe funkcjonowanie cewek moczowych), długotrwałe przyjmowanie leków, używki czy długotrwały stres.

Niedobory magnezu mogą powodować:

- uczucie zmęczenia, brak energii, utratę sił i osłabienie, skurcze i drżenie mięśni (łydek, powiek, rąk);
- bóle i zawroty głowy, migreny;
- problemy ze wzrokiem;
- kołatanie i zaburzenia rytmu serca;
- podwyższone ciśnienie krwi;
- nadpobudliwość, drażliwość, niepokój, zaburzenia świadomości;
- zaburzenia nastroju, apatię, stany depresyjne, bezsenność i zaburzenia snu, podatność na stres;
- zaburzenia pamięci i problemy z koncentracją;
- zmniejszenie odporności;
- problemy ze skórą (suchość), paznokciami (łamliwość) i włosami (wypadanie);
- brak apetytu, nudności, wymioty, zaparcia.

Aby zapewnić odpowiedni poziom magnezu w organizmie można:

1/ wprowadzić do codziennej diety produkty bogate w magnez:

- nasiona i orzechy: pestki dyni, migdały, nasiona słonecznika, mak, orzechy włoskie i laskowe;
- produkty zbożowe: kasza gryczana, płatki owsiane, otręby pszenne, zarodki pszenicy, pieczywo pełnoziarniste;
- warzywa: zielone warzywa liściaste, brokuły oraz kiełki;
- rośliny strączkowe: soja, fasola, groch, soczewica;
- owoce: banany, figi, truskawki, grejpfruty; suszone morele, śliwki i rodzynki;
- ryby (dorsz, makrela), gorzką czekoladę, kakao, sery podpuszczkowe;
- wody średnio- i wysokozmineralizowane

2/ unikać:

- alkoholu, jego spożywanie zwiększa wydalanie magnezu przez nerki;
- kofeiny, która ma działanie moczopędne;
- nadmiernej ilości soli, sód zwiększa diurezę;
- napojów zawierających fosforany (typu cola), kwas fosforowy tworzy nierozpuszczalne związki z magnezem co zmniejsza jego przyswajanie;
- nadmiernej ilości wapnia, który blokuje wchłanianie magnezu;
- dużej ilości leków moczopędnych, które zwiększają wydalanie magnezu;
- stresu, zwłaszcza długotrwałego, który zwiększa zużycie magnezu;
- niedoboru snu, co pogarsza przyswajanie magnezu.

3/ stosować kąpiele i/lub moczenie stóp z dodatkiem soli magnezowej (magnez dobrze wchłania się przez skórę).

4/ przyjmować suplementy. Na rynku jest dostępnych wiele preparatów z magnezem. Cząsteczki magnezu są stosunkowo duże i dlatego trudno im pokonać barierę krew-mózg oraz błony komórkowe. Najlepiej wchłanialny jest magnez w postaci cytrynianu, glicynianu lub chlorku w połączeniu z witaminą B6, która zapewnia prawidłowy transport do wszystkich komórek organizmu i utrzymuje optymalne stężenie jonów magnezu.

Środki ostrożności przy suplementacji:

- sprawdzić poziom magnezu we krwi;
- skonsultować z lekarzem rodzaj i dawkę suplementu;
- nadmiar magnezu może również powodować wiele niepożądanych objawów: dolegliwości żołądkowo-jelitowe (biegunki), odwodnienie, naruszenie równowagi kwasowo-zasadowej, trudności z oddychaniem, zaburzenia rytmu serca, zbyt niskie ciśnienie krwi, zaburzenia snu, osłabienie mięśni czy dezorientację;
- nie przyjmować magnezu w trakcie kuracji antybiotykami; magnez zmniejsza wchłanianie żelaza i leków przeciwzakrzepowych. AS

Żadna terapia naturalna ani suplementacja nie zastępuje porady i leczenia u specjalisty, może stanowić jedynie uzupełnienie terapii konwencjonalnych. Alergicy oraz kobiety w ciąży i karmiące mogą stosować zioła i suplementy po konsultacji z lekarzem.

eprasa.pl 9323d9d293

System kaucyjny już działa. Co się zmieniło od 1 października?

Od 1 października 2025 r. w Polsce wszedł w życie długo zapowiadany system kaucyjny. Jego celem było zmniejszenie ilości odpadów opakowaniowych, zwiększenie poziomu recyklingu i dostosowanie polskiego prawa do unijnych wymogów środowiskowych.

System kaucyjny to rozwiązanie, które z powodzeniem funkcjonowało już wcześniej w wielu krajach Europy – m.in. w Niemczech, krajach skandynawskich czy na Litwie. Polska, podobnie jak inne państwa UE, została zobowiązana do osiągnięcia konkretnych poziomów zbiórki opakowań po napojach – co najmniej 77% do 2025 r. i aż 90% do 2029 r.

Wdrożenie systemu kaucyjnego miało pomóc w realizacji tych celów. Jednocześnie było odpowiedzią na narastający problem zaśmiecania przestrzeni publicznych oraz niewydolności tradycyjnych systemów selektywnej zbiórki odpadów. Od 1 października kaucją objęte zostały tylko niektóre typy opakowań: plastikowe butelki jednorazowe (PET) o pojemności do 3 litrów, metalowe puszki (np. aluminiowe) do 1 litra, szklane butelki wielorazowego użytku do 1,5 litra. Każde z tych opakowań musiało być odpowiednio oznaczone – specjalną etykietą wskazującą, że produkt jest objęty systemem kaucyjnym. Wysokość kaucji została ustalona na: 0,50 zł dla butelek plastikowych i puszek, 1,00 zł dla butelek szklanych wielokrotnego użytku. Kaucja jest doliczana do ceny produktu, ale podlega zwrotowi w momencie oddania pustego opakowania. Po zakupie produktu w opakowaniu objętym systemem, konsument może oddać je w jednym z punktów zbiórki – najczęściej w dużych sklepach, które mają obowiązek przyjmowania zwrotów (jeśli ich powierzchnia przekracza 200 m²). Mniejsze sklepy mogły, ale nie musiały dołączyć do systemu. Zwrot odbywa się bez konieczności okazywania paragonu. Opakowania należy jednak oddać w nieuszkodzonym stanie – tak, aby możliwe było odczytanie kodu kreskowego i oznaczeń kaucyjnych. Większość dużych sklepów wyposażyła się w specjalne automaty zwrotne (tzw. recyklomaty), które umożliwiają szybką i bezobsługową realizację zwrotu.

Wprowadzenie systemu kaucyjnego to nie tylko zmiana kulturowa i ekologiczna — to przede wszystkim nowe obowiązki wynikające z ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw. Przepisy te obowiązują od 1 października 2025 r., choć część regulacji wykonawczych wciąż jest wdrażana etapami.

Warto podkreślić, że system kaucyjny funkcjonuje niezależnie od systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, co wymaga od uczestników rynku i organów samorządowych odpowiedniego rozdzielenia strumieni odpadów oraz doprecyzowania regulaminów utrzymania czystości. Ustawa wprowadza także definicję operatora systemu kaucyjnego oraz precyzuje, kto i na jakich zasadach może pełnić tę funkcję. W praktyce oznacza to, że system ma charakter rynkowy, ale podlega ścisłej kontroli administracyjnej.

Wprowadzenie systemu kaucyjnego było dużym krokiem – zarówno logistycznym, jak i mentalnym – w kierunku bardziej zrównoważonego gospodarowania opakowaniami. Mimo początkowych trudności, pierwsze tygodnie działania systemu pokazały, że Polacy są gotowi na taką zmianę – pod warunkiem, że będzie ona czytelna, dostępna i wygodna w użyciu.

Źródła: Ustawa z dnia 13 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1852).
Ministerstwo Klimatu i Środowiska — oficjalne informacje o systemie kaucyjnym: www.gov.pl

Koniec psów na łańcuchach – rewolucja w prawie od 2025 r.

We wrześniu 2025 r. Sejm przyjął nowelizację ustawy o ochronie zwierząt, potocznie nazywaną „ustawą łańcuchową". To przełomowy krok, bo Polska przez lata należała do krajów, w których trzymanie psa na łańcuchu było normą. Co dokładnie się zmienia?

1. Całkowity zakaz trzymania psów na uwięzi – nie będzie już można przywiązywać psa łańcuchem, linką czy liną „na stałe".

2. Nowe standardy kojców – prawo określa minimalne wymiary kojców, by pies miał możliwość ruchu i swobody. Nie może to być ciasna klatka, tylko miejsce zapewniające komfort i dobrostan.

3. Czas na dostosowanie – ustawa przewiduje okres przejściowy, żeby właściciele mieli czas na przygotowanie nowych warunków dla swoich psów.

Dlaczego wprowadzono takie przepisy? Organizacje prozwierzęce od lat alarmowały, że trzymanie psa na łańcuchu prowadzi do cierpienia zwierzęcia – braku ruchu, otarć, chorób i problemów behawioralnych.

W UE Polska była jednym z ostatnich krajów, gdzie takie praktyki były jeszcze stosowane. Nowe prawo dostosowuje nas do europejskich standardów ochrony zwierząt.

Ma to też wymiar edukacyjny – zmienia podejście do psa z „narzędzia do pilnowania podwórka" w stronę postrzegania go jako pełnoprawnego towarzysza człowieka.

Właściciele gospodarstw będą musieli przebudować kojce lub zapewnić psom wybieg. Psy stróżujące nadal będą mogły pilnować obejścia, ale w warunkach, które pozwalają im się swobodnie poruszać.

Gminy mogą zostać zobowiązane do prowadzenia akcji informacyjnych, a także częstszych kontroli dobrostanu zwierząt przez inspektorów.

Za nieprzestrzeganie nowych przepisów grozić będą mandaty, grzywny, a w skrajnych przypadkach – nawet odebranie zwierzęcia i postępowanie karne.

Źródło: Infor.pl
Opracowała: mgr Ela Góra-Brzegowska

eprasa.pl 9323d9d293

HVIEZDY O NÁS

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

Nájdete rovnováhu medzi prácou a oddychom. Doprajte si pohyb na čerstvom vzduchu, vaše telo sa vám odvďačí. Tento mesiac budete úprimní a otvorení v láske, udržíte si harmóniu vo vzťahoch. Možno si nájdete aj partnera.

STRELEC (23.11.-21.12.)

Je potrebné komunikovať. Mali by ste sa snažiť hovoriť otvorene, ale aj počúvať druhých. Ak sa vyhnete zbytočným hádkam a nedorozumeniam, posilní to vaše rodinné aj partnerské väzby. Koniec mesiaca prinesie malé prekvapenie.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

Prehodnoťte svoje priority. Možno je načase dať priestor novým cieľom, ktoré vám prinesú väčší zmysel. Tento mesiac je vhodný na budovanie lepších vzťahov s okolím a na zbavenie sa zlozvykov. Trénujte na plavárni alebo v posilňovni, to vám dá aj vnútornú silu zvíťaziť v boji proti nejakému zlozvyku.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

Pred vami sú viaceré možnosti. Počúvajte svoj vnútorný hlas a rozhodnite sa podľa toho, čo vám prinesie pokoj. Ak sa nenecháte ovplyvňovať okolitým tlakom, vaše rozhodnutie vám otvorí dvere k úspechu.

RYBY (19.2.-20.3.)

Čaká vás priaznivé obdobie. Naskytnú sa nové príležitosti v oblasti práce aj vzťahov. Aby ste si udržali šťastie, mali by ste dbať na organizáciu a disciplínu. Vďaka tomu váš úspech nebude len náhodný, ale aj dlhodobý, prinesie to aj výhodnejšie finančné ohodnotenie.

BARAN (21.3.-20.4.)

Sústreďte sa na rovnováhu medzi prácou a osobným životom. Keď si vyhradíte čas na svoje koníčky a priateľov, získate novú energiu a chuť ísť ďalej. Dbajte aj na oddychové aktivity.

BÝK (21.4.-20.5.)

Tento mesiac je dôležité pracovať na svojej trpezlivosti. Nie všetko pôjde hneď podľa plánu, ale ak sa nebudete ponáhľať, výsledky sa dostavia. Venujte viac pozornosti financiám a nerobte zbytočné výdavky, nebude to prospešné.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Uprednostníte vzťahy pred prácou. Nech vašu pozornosť ocení rodina i priatelia. Krátke výlety alebo spoločné zážitky vám poskytnú radosť a posilnia vnútornú pohodu. Nadväzujte nové kontakty a tie sa vám zídu v budúcnosti.

RAK (22.6.-22.7.)

Prichádza vhodné obdobie na osobný rozvoj. Majte v seba viac dôvery a vyskúšajte niečo nové – kurzy, cesty alebo projekty, na ktorých vám už dávnejšie záležalo. Počúvajte svoju intuíciu, vyhnete sa vďaka tomu zbytočným chybám a prinesie vám to úspech.

LEV (23.7.-23.8.)

Spomaľte svoj beh a venujte sa starým priateľstvám. Stretnutia, ktoré sa nepodarilo zorganizovať doteraz skúste ich obnoviť, teraz prinesú príjemnú atmosféru. V práci buďte dôslednejší odzrkadlí sa to na výsledkoch. Venujte zvýšenú pozornosť svojmu zdraviu.

PANNA (24.8.-23.9.)

Opatrnosť to je slovo na tento mesiac. Nie každý, kto sa tvári ako priateľ, to tak aj myslí. Riaďte sa svojimi pravidlami a vďaka tomu udržíte vnútorný pokoj. Okrem toho sa vyhnete nedorozumeniam v každej oblasti.

VÁHY (24.9.-23.10.)

Pusťte sa do niečoho nového, čo vám prinesie radosť, ale i pozitívne finančné ohodnotenie. Kreatívne projekty, nové záľuby alebo zmena rutiny vám prinesú veľa radosti. Venujte viac pozornosti svojmu zdraviu a doprajte si dostatočný čas na oddych a spánok.

NÁŠ TEST

Čo viete o stromoch na Slovensku?

1. Ktorý je náš najrýchlejšie rastúci strom?
a) Jelša lepkavá; b) Breza previsnutá; c) Smrekovec opadavý.
2. Ktorý je náš najpomalšie rastúci strom?
a) Hruška dicolor; b) Borovica lesná; c) Tis obyčajný.
3. Ktorý strom je ekologicky najprispôsobivejší?
a) Breza; b) Vŕba; c) Smrek.
4. Ktorý ihličnan je najmenej náročný?
a) Borovica horská; b) Borovica čierna; c) Borovica limbová.
5. Ktorý náš strom rastie v najvyšších polohách?
a) Céder tatranský; b) Borovica limbová; c) Borievka obyčajná.
6. Ktorý je náš najvyššie rastúci listnatý strom?
a) Jarabina vtáčia; b) Rakytník rešetliakový; c) Jarabina oskorušová.
7. Ktorý strom je u nás najviac zastúpený?
a) Dub letný; b) Dub zimný; c) Buk lesný.
8. Ktorý je náš najstarší ovocný strom?
a) Jabloň planá; b) Čerešňa vtáčia; c) Slivka planá.
9. Ktorý je náš hospodársky najužitočnejší strom?
a) Orech vlašský; b) Jabloň rubinola; c) Slivka domáca.
10. Ktorý je u nás najlepšie aklimatizovaný cudzokrajný strom?
a) Akácia senegalská; b) Platan javorolistý; c) Agát biely.
11. Ktorý je najstarší aklimatizovaný strom?
a) Gaštan jedlý; b) Pagaštan konský; c) Čerešňa japonská.

VYHODNOTENIE:

1a - Síce rýchlo rastú topole aj vŕby, jelša lepkavá má vo veku 10 rokov už 4 metre. Najčastejšie rastie v mokrých nížinách, najvýznamnejšia lokalita jelšového lesa u nás sa nachádza pri Svätom Juri a je súčasťou rezervácie Šúr.

2 c - Keď má tis 10 rokov, má iba 70 cm. Prvýkrát kvitne ako 20-ročný. Dožíva sa však najvyššieho veku z našich stromov. Tis má najťažšie a najtvrdšie drevo, ktoré sa používalo na hudobné nástroje a luky, aj preto sa už v stredoveku väčšina vyťažila. Najviac tisov v Európe rastie v našej prírodnej rezervácii Harmanecká tisina, v ktorej

eprasa.pl 9323d9d293

sa vraj nachádza aj tis vo veku 1000 rokov. Pozor, tis je celý jedovatý, až na červenú dužinu jeho plodu. Ale aj semienko plodu je jedovaté.

3 a - Breza je nenáročný strom, ktorý znáša teplotné výkyvy. Rastie v nižších aj vyšších polohách. V nižších polohách máme brezu bradavičnatú, vo vyšších brezu plstnatú. Jediné, čo potrebuje, je veľa svetla.

4 a - Borovica horská znáša výkyvy teploty a vlhkosti, je nenáročná na pôdu. Miluje svetlo. Najväčšie monokultúry máme na Záhorí. Má silné korene, takže sa udrží aj na skalách.

5 b - Najvyššie položená borovica limbová rastie vo výške 1820 m. Na Slovensku rastie len v Tatrách a dožívať sa môže až 1000 rokov. Jej veľké semená ľudia v minulosti zbierali a jedli. Vyrábal sa z nich aj limbový olej. Je chránená a niekedy sa vysádza v záhradách.

6 a - Jarabina vtáčia je nenáročná. Jej plody sú červené a kŕmia sa nimi vtáky. Občas sa z nich vyrábajú ovocné džemy a pálenka.

7 c - Je to buk lesný. Buky tvoria skoro tretinu všetkých našich drevín. Drevo sa využívalo na kúrenie a dnes najmä na výrobu nábytku a parkiet. Jeho plody sú bukvice a dajú sa jesť. Kedysi sa z nich vyrábala aj múka.

8 a - Plánka jabloň je stredne vysoká a jej plody majú len 2 cm a trpkú chuť. Novšie tvary jabĺk sa v Európe objavili v 2. tisícročí pred n. l. a pochádzali z kaukazskej oblasti.

9 a - Orech dosahuje až 30 m a možno ho využiť takmer celý. Má chutné orechy, cenné drevo, liečivé listy. Orech má aj veľmi dávny pôvod, už z obdobia kriedy.

10 c - Agát biely pochádza zo Severnej Ameriky a do Európy ho priviezli pred 250 rokmi. Žije na ňom až okolo 50 druhov chrobákov. Rastie rýchlo, má pevné drevo. Jeho korene vylučujú jedovaté látky, preto pod ním nerastú iné rastliny. Agát, okrem jeho kvetov, je jedovatý. Kvety sú jedlé.

11 a - Gaštan jedlý je veľký, mohutný, ovocný strom s rozložitou korunou, dosahujúci výšku 20-35 metrov. Charakterizujú ho tmavozelené, lesklé, zúbkované listy a jedlé, nažky-plody v pichľavej čiaške. Plody sú sladké, vhodné na pečenie a varenie, čo z neho robí obľúbenú jesennú pochúťku.

Získané body: 11-8 bodov - výborný znalec stromov, 7-4 bodov - priemerný znalec stromov, menej ako 4 body – zišlo by sa dozvedieť viac o stromoch na Slovensku.

AKO JE TO SPRÁVNE?

Milí čitatelia, často sa pýtate na správny preklad slov, preto sme sa rozhodli, že na vašu žiadosť budeme uverejňovať niektoré poľské a slovenské frázy a slová, ktoré sa využívajú v oblasti administratívy, stavebníctva, poľnohospodárstva, reklamy, dopravy a spojov, ekonómie, turistiky a tiež zradné slová.

V POĽŠTINE:	V SLOVENČINE:
tokarka ździerarka	hrúbkovací sústruh
tolerancja prostoliniowości	tolerancia na priamosť
twardość drewna statyczna	statická tvrdosť dreva
toczenie drewna	sústruženie dreva
tkanka prozenchymatyczna	prozenchymatické pletivo
tkanka sklerenchymatyczna	sklerenchymatické pletivo
temperatura spoiny klejowej	teplota v lepenej škáre
technika prasowania na ciepło	technika lisovania za tepla
teoria budowy miceralnej	minerálna teória stavby
tekstura usłojenia	fládrová textúra

Radí sa gazda s gazdinou:

- Ten náš baran je akýsi smutný. Nemal by som ho zarezať?

- No keď myslíš, že ho to rozveselí...

***

Čo je to optimizmus?

Nedostatok informácií.

***

- Haló, tam je poradňa pre alkoholikov?

- Áno. Aké máte problémy?

- Povedzte mi, čo sa pije k pečenej husi - biele víno alebo červené?

***

- Tak čo dcérka, ako sa ti páčilo prvý deň v škole?

- Prvý deň? Chceš tým povedať, že zajtra tam mám ísť znovu?

***

Pán minister, vy si naozaj myslíte, že sa ľudia majú dobre a žijú v hojnosti?

Ale áno, veď chodím medzi ľudí a každý mi hovorí, že už má všetkého dosť.

***

Prečo kohút kikiríka tak zavčasu ráno?

Lebo keď sa zobudia sliepky, už musí držať zobák!

***

Snúbenec vraví svojej vyvolenej:

- Drahá, sľubujem ti, že so mnou sa budeš mať ako v raji.

- Ďakujem, mám tomu rozumieť tak, že nebudem mať čo na seba?

***

Ľudstvo odjakživa zaujímajú dve zásadné otázky:

1) Kto vymyslel robotu?

2) Prečo ho ostatní nezabili?

***

Chlapíkovi zomrela manželka, no on až potom zavolá doktora. Doktor mu hovorí:

"Preboha, človeče, prečo ste ma nezavolali skôr? Azda vám nehovorila, že jej je zle?"

"No hej, čoby nehovorila. Ale tak som si pomyslel, komu je dnes dobre?"

***

V rodine čakajú na prírastok. Otec sa pýta synčeka:

- Ľubko, čo by si chcel bračeka, alebo sestričku?

- Sestričku nie ocko, lebo sestričky pichajú injekcie!

***

Naštvaný hosť v reštaurácii hlasno volá na vrchného:

- Pán vrchný, máte zapchaté uši?

- Moment, spýtam sa v kuchyni.

eprasa.pl 9323d9d293

Jesenné obdobie je priam ako stvorené na výlety a prechádzky. Na Slovensku je veľa cyklotrás, ktoré učaria nielen skúseným milovníkom bicyklov, ale i amatérom. Oplatí sa na začiatok vyskúšať nejaké kratšie malebné trasy. Dole uvádzame tipy na niektoré z nich.

Napríklad môžete sa vydať na výlet jednou z najkrajších cyklotrás na Slovensku, ktorá vedie zo Spišskej Belej do Tatranskej Kotliny. Jazda po tejto 9 km dlhej cyklotrase je nenáročná, vďaka čomu ju zvládnete aj s deťmi. Cestu vám spríjemní množstvo odpočívadiel a prekrásny pohľad na štíty slovenských veľhôr. Za odmenu si potom môžete v Tatranskej Kotline pozrieť krásy Belianskej jaskyne. Skúsenejší cyklisti si môžu užiť cyklotrasu okolo Tatier. Cesta vás prevedie okolo celých Vysokých Tatier. Trasa má vyše 200 km. Začnite svoj cyklistický príbeh z Nižnej na Orave severnou trasou cez Poľsko a so zastávkou v Ždiari a naspäť po slovenskej strane cez Štrbské pleso a Liptov na Oravu. Trasa ma tri farby: zelenú – cyklochodník, hnedú - cesta 3,

4 triedy a červenú - cesta 2 triedy. Túto cyklotrasu je možné si zadeliť na viac dní a každý deň si naplánovať nejakú jej časť a mať čas na relax a regeneráciu.

Cykloturistika vo Vysokých Tatrách je skvelou príležitosťou na prepojenie so širokými tatranskými lesmi, lúkami, horskými bystrinami a plesom. V oblasti podhoria Vysokých Tatier sa nachádzajú aj pokojné cyklotrasy, ktoré vedú popri malebných dedinkách ako

Stará Lesná, Veľká Lomnica či Tatranská Lomnica, a umožňujú vám pozorovať, ako sa príroda mení pri prechode z podhorskej krajiny na horskú. Po dni strávenom na bicykli si môžete dopriať oddych v jedinečných horských chatách, ktoré sa nachádzajú priamo v Tatrách alebo v ich podhorí. Okrem toho

sa tu nachádzajú viaceré možnosti na kombinovanie cykloturistiky s turistikou, čo vám umožní spoznať vrcholy, ako je Lomnický štít, Kriváň či Gerlachovský štít, ktoré sú vzdialené len niekoľko hodín chôdze od cyklotrás. Vďaka dobrej infraštruktúre a prepojeniu cyklotrás s vlakmi a lanovkami, cykloturisti v Tatrách majú možnosť skombinovať jazdu na bicykli s pohodlným prepravením sa na vybrané miesta. Niektoré lanovky umožňujú prepravu bicyklov, čo zasa pomáha prekonávať náročnejšie stúpania a venovať sa už len cyklistickým zjazdom.

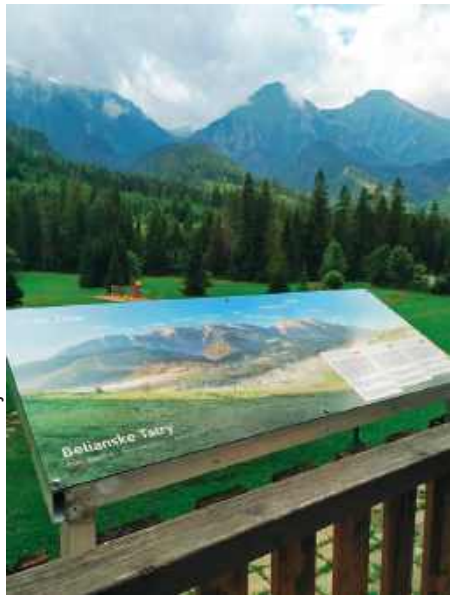

Ilustračné foto: zdroj Internet

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ADRES REDAKCJI:
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7, tel. +48 12 633 36 88
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.zivot.pl

WYDAWCA:
TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE,
ZARZĄD GŁÓWNY
SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7
tel. +48 12 632 66 04, +48 12 634 11 27
e-mail: zg@tsp.org.pl

Zespół: redaktor naczelny: Agáta Jendžejčíková
redaktorzy:
Milica Majeriková-Molitoris, Grażyna Falatová

Społeczne kolegium doradcze:
Łucja Kościelak, Marián Smondek,
Božena Bryjová, Mária Kačmarčíková, František Paciga,
Dominik Surma, Anna Krištofeková,
Silvia Plučinská, Ján Bašisty, Ľudomír Molitoris,
Ján a Irena Kašickí, Žofia Fifanská

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

WARUNKI PRENUMERATY:
Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie gotówką
lub na konto: BNP PARIBAS
27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
IBAN: PL 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
SWIFT: PPABPLPK
z dopiskiem: Prenumerata czasopisma Život za rok...

Płacąc za prenumeratę czasopisma za pośrednictwem poczty należy doliczyć odpowiednią opłatę pocztową.

Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Prenumerata w formie elektronicznej: www.zivot.pl

portal **eprasa.pl**, **link:** http://eprasa.pl/news/život
Koszt: miesięcznie – 6,00 zł; rocznie – 72 zł

CENY PRENUMERATY 2025
DLA KÓŁ I ODDZIAŁÓW TOWARZYSTWA:
1 miesiąc: 6,00 zł, półrocznie: 36,00 zł, rocznie: 72,00 zł

INDYWIDUALNA:
krajowa, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi: 1 miesiąc **11,60 zł**, półrocznie **69,60 zł**, rocznie **139,20 zł**

zagraniczna, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi: na Słowację: **12,00 zł** – rocznie **144,00 zł**
do Europy (w tym Czechy): 21,00 zł – rocznie: **252,00 zł**
do USA i Kanady: pocztą lotniczą 22,00 zł – rocznie: **264,00 zł**

Niezamówionych tekstów, rysunków i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian treści nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji. Za niezamówione teksty redakcja nie płaci honorariów autorskich.

Nakład 1900 egz.

PL ISSN 0514-0188

ZREALIZOWANO DZIĘKI DOTACJI MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

„PUBLIKACJA WYRAŻA JEDYNIE POGLĄDY AUTORA/ÓW I NIE MOŻE BYĆ UTOŻSAMIANA Z OFICJALNYM STANOWISKIEM MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI."

„PUBLIKÁCIA VYJADRUJE IBA NÁZORY AUTORA/OV A NEMÔŽE BYŤ STOTOŽŇOVANÁ S OFICIÁLNYM POSTOJOM MINISTRA VNÚTRA A ADMINISTRATÍVY."

eprasa.pl 9323d9d293

Dychová hudba Maguranka z Kianianky

Dychová hudba kňaza dekana F. Móša z Novej Belej

XLIII. PREHLIADKA KRAJANSKÝCH DYCHOVÝCH HUDIEB

Dychová hudba z Jurgova

Dychová hudba z Kacvína

Dychová hudba z Krempách

Dychová hudba z Malej Lipnice

Dychová hudba z Nižných Lápš

Dychová hudba z Podvlku

Dychová hudba z Vyšných Lápš

Mažoretky Trend z Prievidze a Arva z Podvlku

FOTO: AJ

eprasa.pl 9323d9d293

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE
SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU

POLECAMY NASZE WYDAWNICTWA

Przekaż swój 1,5% na Towarzystwo Słowaków w Polsce! KRS: 0000254010

eprasa.pl 9323d9d293